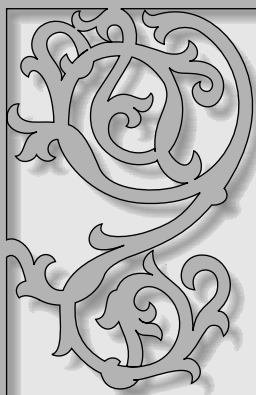

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

III. évf.
9. szám
2002. június

A TARTALOMBÓL:

Nagy Attila:
Olvasás, nemzettudat,
valásosság –
középiskolásoknál

Dr Csátriné Tóth Éva:
Szügyi Dániel Református Általános Iskola

Ködöböcz József:
Korszerű lelkészképzésünk egyik fontos feltétele

MELLÉKLET

A Magyarországi Református Egyház törvénytervezete a református hittanoktatásról – a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottságának előterjesztése

„Baljós árnyak”

Már elkezdődött. Azonban továbbra sem tudjuk, hogy mi lesz az ígéretekkel. Nem tudjuk, hogy miért kell külön hangsúlyozni, hogy „az alapítványi és magán-, valamint az egyházi iskolákban tanítók és dolgozók is megkapják az 50 százalékos béremelést” (Magyar Nemzet 2002. május 27. 2. oldal)? Hisz

- egyrészt a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetéséről szóló 2000. évi CXXXIII. törvény 33. § (13) bekezdése kimondja: „A **normatív állami hozzájárulásban részesülő nem állami intézmény**, valamint a működéséhez rendszeres központi költségvetési támogatásban részesülő, jogi személyiséggel rendelkező közgyűjtemény a munkavállalók számára legalább a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény IV–V. fejezeteiben, az 55–80. §-okban megállapított, a munkaidőre, pihenőidőre, előmeneteli és **illetményrendszerre** vonatkozó feltételeket köteles biztosítani”.

- másrészt az 1998. december 8-án, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Magyarországi Református Egyház között megkötött megállapodás kimondja [amit már előző számunkban is idéztünk, s a közeljövőben még sokszor emlegetünk]: „a Református Egyház oktatási-nevelési... intézményei tevékenységük után a hasonló feladatot ellátó állami és önkormányzati intézményekkel **mindenben azonos támogatásra jogosultak**... tevékenységük fejlesztésére a Kormány az állami és önkormányzati intézményekével mindenben azonos jogi, finanszírozási és pályázati feltételeket biztosít.”

Teljesen természetes tehát, hogy a tervezett béremelés fenntartótól függetlenül minden pedagógusra és dolgozóra kiterjed. Ez a jogbiztonság? Nem azt mondták, hogy elfogadják a törvényesen kötött megállapodásokat?

Nem értjük azt sem, hogy a béremelés miért csak az alapilletmény emelését jelenti, hisz a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 85. § (7) bekezdésének h) pontja kimondja, hogy ahol a törvény „munkabért említ, azon illetményt, illetménypótlékot, illetménykiegészítést, tizenharmadik havi illetményt, keresetkiegészítést és jutalmat” [h) pont]; ahol „személyi alapbért említ, azon illetményt” [j) pont]; ahol „bérpótlékot említ, azon illetménypótlékot” [k) pont] kell érteni? Az 50 %-os „béremelés” akkor miért csak alapbér-emelés? S tényleg ötven százalék az 50 %? S ugye nem a fenntartónak kell kigazdálkodnia az 50 %-os (?) [alap (?)]béremelés egy részét?

Rosszul olvassák a jogszabályokat, vagy baljós árnyak gyülekeznek?

Papp Kornél

A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ ZSINATI ISKOLAÜGYI OSZTÁLYA SZERETETTEL VÁR MINDEN ÉRDEKLŐDŐT A 2002/03. TANÉV ORSZÁGOS REFORMÁTUS TANÉVNYITÓJÁRA, PÁPÁRA 2002. AUGUSZTUS 31-ÉN 11.00 ÓRAKOR. KÖSZÖNTŐT MOND DR. MÁDL FERENC, A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE.

„Légy tudatában értékeidnek!”

Olvasás, nemzettudat, vallásosság – középiskolásoknál

Nagy Attila PhD

Vizsgálat középiskolások körében

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával – az olvasás éve alkalmából – 2001. április-májusában Magyarország hét kisvárosának (Kőszeg, Sopron, Tapolca, Kiskunhalas, Hatvan, Biharkeresztes, Vásárosnamény, minden esetben egyenlő arányban gimnazistákat, szakközépiskolásokat és szakmunkástanulókat) összesen 1102 9. és 11. osztályos tanulóját kértük meg egy-egy kérdőív kitöltésére, többek között szabadidős tevékenységeikről, olvasási-, könyv-, könyvtár-, és számítógéphasználati szokásairól, értékrendjük, történelmi-, valamint nemzeti azonosságtudatuk legfontosabb jellemzőiről. Kontrollcsoportként, miként azt már csaknem két évtizeddel korábban (1983) ugyancsak megtettük, egy-egy katolikus (Pannonhalma) és református (Debrecen) gimnáziumban is felvettünk 105 db kérdőívet. (Ezúton is hálásan köszönöm mind a kutatás anyagi bázisát megteremtő minisztériumi, mind az adatfelvételben közreműködő könyvtáros, könyvtárostanár és pedagógus kollégák önzetlen, egyszerű, mással nem pótolható segítségét.) Az alábbi rövid összefoglalóban mindössze a címben jelzett, 3 kulcsfogalom kérdéskörére szeretnénk koncentrálni.

Már itt egyértelművé kell tennünk, hogy célunk kettős: egyrészt, az adott anyagi keretek optimális felhasználásával országos helyzetképet kívánunk vázolni a 15-17 éves korosztályok ilyen jellegű állásfoglalásairól, ismereteikről, olvasási, tájékozódási szokásairól, a kérdéses

témákkal kapcsolatos attitűdjeikről. Másrészt, az említett két felekezeti iskolában, összesen 105 11. osztályos tanulótól begyűjtött kérdőív adataival, egy kicsit az átlagtól való eltérés esélyét, nagyságrendjét, s főként irányait próbáljuk körvonalazni.

„Légy tudatában értékeidnek!” – írta a 200 éve nemzeti könyvtárunkat megalapító, gróf Széchényi Ferenc végrendeletszerű levelében István fiának. Elég jól tudjuk-e, hogy miben, milyen mértékben, milyen irányokban térünk el az átlagostól, az „államtól”, a megszokottól? Kellő mélységében tudatában vagyunk-e értékeinknek, akart, akaratlan felelősségünknek?

Mint közismert, az olvasásra fordított idő, az olvasók aránya társadalmunk egészében csökkenő tendenciát jelez, ha az utóbbi másfél évtizedre tekintünk vissza. (KSH 2000. Gereben F. 2001.) A minden társadalmi réteget érintő regresszió természetesen egyenetlenül oszlik el, például éppen a sokat emlegetett iskolázottsági lépcsők mentén haladva, de a legdrámaibb változást éppen a 15-19 évesek korosztályában mutatnak az országos adatok. Az adott korcsoportozhoz tartozó fiúk 1986-ban még egy átlagos őszi, hétköznapon 39 percet töltöttek ezzel a tevékenységgel (nem tanulással, nem a kötelező művek forgatásával), 15 évvel később ez már átlagosan 13 percre zsugorodott.

Bevezetőként csupán egyetlen adatsor: 1968-ban a tizenévesek legkedvesebb szabadidős tevékenysége a szépirodalom olvasása volt, 2001 tavaszán a megkérdezettek egy 25

tételes lista elemeinek osztályozása után ugyan ezt a tevékenységet a rangsor huszadik helyére „ejtették”. A szakirodalom csak alig hátrébb a 22-en, a tévénézés a 9., a számítógépezés pedig már a 12. helyen áll. (A listavezetők egyébként dominánsan a társas tevékenységeket.)

Olvasmányok és motívumok

A terjedelmi korlátok miatt a következőkben eltekintünk a szerzők és könyvcímek részletes bemutatásától s inkább olvasóink bizalmát kérve, csupán a legfontosabb tendenciák jelzésére

szorítkozunk. Az utolsó olvasmányok felől tudakozódva, rendszerint az iskolai tantervekben szereplő kötelező és ajánlott szerzők névsorát állíthattuk össze a válaszok nyomán: Shakespeare, Szophoklész, Móricz, Gárdonyi, Ibsen, Kosztolányi, Molnár, Voltaire, Madách, Stendhal, Jókai, Golding, Moliere, Mikszáth, stb. A rangsor derekán feltűnt Rowling, a Harry Potter szerzője, majd a sereghajtók között Robin Cook, Stephen King, Danielle Steel, és Agatha Christie.

Radikálisan átrendeződik azonban az előbbieken vázolt rangsor, ha a kedvenc szerző listáját összegeztük. Itt is domináns ugyan az iskolai „kötelező olvasmányok szólama”, (a felekezeti körében pedig Jókai, Mikszáth, Móricz, Dosztojevszkij és Tolsztoj rendre jóval magasabb említésszámmal szerepeltek!) de a korábbi lista 43. helyéről a 8.-ra ugrott előre King és szorosán mögötte jönnek Lőrincz L. László, Robin Cook, Danielle Steel meg Agatha Christie, míg Rowling marad a kö-

zépmezőnyben. Itt érdemes lenne a jelenség értelmezése érdekében kissé hosszabban töprenkednünk. Hagyjuk ezt azonban máskorra!¹

No és az értékes, kortárs magyar, illetve európai szépirodalom? Szabó Magda Abigél és Golding Legyek ura című műveit 4-4 fő (1102-ből!) említi maradandó élményként. Mindkét esetben a tartós népszerűséghez a nagyszerű regények mellett – feltehetően ugyancsak kellett – azok megfilmesített, a tv-ben többször látható változatainak „ébreten tartó hatása” is.

Ezen a ponton a címben harmadikként jelzett (vallásosság) kulcszóhoz, egyetlen utalás erejéig, ugorjunk előre! Kérdőívünk egyik tétele szerint „Egy jó regénytől azt várom, hogy...” kezdetű mondat befejezéseként az általunk előre megadott 12 kulcsszóból 5-öt ki kellett választania. Vagyis kísérletet tettünk az úgynevezett elvárás horizontok szerkezetének felderítésére. Tekintsük át az eredmények összesítő táblázatát!

	Elvárás horizontok (A válaszok száma a megkérdezettek százalékában)	Országos 1102 fő	Felekezeti 105 fő
	Motívumok	%	%
1.	Elszórakoztasson	72	68
2.	Kikapcsolódást nyújtson	69	70
3.	Pihentessen	43	32
4.	Ismereteket közöljön	42	49
5.	Újat mondjon	35	33
6.	Valóságyszerű ábrázolás	27	32
7.	példát állítson	25	43
8.	Összefüggéseket tárjon fel	22	43
9.	igazolja elképzeléseimet	16	5
10.	Gyönyörködtessen	14	30
11.	erősítsen meg	14	18
12.	ironikus, groteszk legyen	10	6

Meglepő módon a felvett kategóriák többségében a válaszok megoszlása rendkívül hasonló. (Bár a pi-

hentetés, az ironia az országos mintában, az ismeretszerzés pedig a felekezeti iskolák tanulói között érzékelhetően fontosabbnak ítéltetett.) Az igazán drasztikus, látványos eltérések azonban az önigazolás tendenciája mentén az átlagot jellemzi, míg a példa állítása, az összefüggések feltárása s különösen az örömszerző, gyönyörködtető motívum az egyházi gimnázium tanulói körében tűnik sokkal jelentősebbnek. Hogyan, mit és miért tanítunk szépirodalomként, ha csak ilyen kevesek (14%) számára jelent gyönyörködtető, maradandó élményt? Adataink szerint az olvasás a túlnyomó többség számára inkább nyomasztó teher, mintsem boldogító szárny, ami röpít, emel. A reménybeli kitörési pontok egyike bizonyára ez lehet: több boldogság-tapasztalatra van szükségük! (Amit a debreceni és pannonhalmi gimnazisták többé-kevésbe meg is kapnak.)

Nemzettudat

Az itt jelzett témakörben is 8 kérdést tettünk fel, de a terjedelmi korlátok miatt csupán jellegzetesnek ítéltető töredékeket villanthatunk fel a rendelkezésünkre álló adathalmazból.

Elsőként a nemzeti azonosságtudat pilléreiként szolgáló, a kollektív történelmi tudatban megőrzött személyek és események struktúráját, rangsorát próbáltuk felderíteni. „Vannak-e olyan történelmi személyiségek, akiket Ön kifejezetten nagyra becsül?” – szolt egyik kérdésünk.

Nagyrabecsült történelmi személyiségek rangsora

Válaszok (A megkérdezettek százalékában)	Országos 100 % =1102 fő	Felekezeti 100 % =105 fő
Széchenyi I.	16%	43%
Mátyás	12%	27%
Petőfi	12%	10%
Kossuth	11%	27%
Szent István	10%	33%
Árpád	3%	3%
Rákóczi	3%	10%
Hunyadi János	2%	11%
Hitler	2%	0%
IV. Béla	1%	6%
Dobó	1%	2%
Zrínyi Miklós	1%	6%
Julius Caesar	1%	2%
Attila	1%	2%
Bem	1%	2%
Horthy M.	1%	4%
Napoleon	1%	3%
Dugovics Titusz	1%	0%
Dózsa	1%	2%
Aradi vértanúk	1%	1%
Kölcsey	1%	1%
Szent László	1%	5%

Természetesen az itt olvasható nevek – mintegy ízelítőül - csupán a rangsor legelejét, a jéghegy csúcsát jelentik. (Hitler felbukkanását érdemes talán inkább az „ingerelt, az ostoba kérdezgetésünk nyomán türelmetlenné váló diák bosszújának”, mintsem komolyan átgondolt reakciónak minősíteni, hiszen az itt nem idézett részletekben még Lenin és Sztálin is megjelennek, alig kevesebb említéssel.) Egyébként a nevek rangsorával többé-kevésbé elégedettek lehetünk, de néhány ponton megint szembetűnő a felekezeti jóval magasabb válaszadói hajlandósága. Szent István (10% - 33%) és László (1% kontra 5%) rangsorbeli különbségét egyszerűen magyarázhatjuk az egyházi hagyományok

¹ De legalább érdeklődést keltő példaként említsük meg azokat az eseteket, amikor a pedagógus érzékelvén egy-egy könyv iskolán kívüli népszerűségét, nem tiltással, nem érdektelenséggel reagál. hanem „vitorlába fogott hátszélként” hasznosítja a spontán támadt, illetve a média által gerjesztett népszerűséget. Amint erről a Könyv és Nevelés 2002./2. számában Bunné Csintalan Judit, Debrecenben tanító középiskolai kollegánk kitűnő cikkében részletesen beszámol. 13 éves, 7. osztályosok számára a Harry Potter első kötetét kötelező olvasmányként dolgozza fel, (amit a diákok döntő többség már a pedagógiai szándéktól függetlenül, egyébként is megismert) s eközben könnyűszerrel megtanítja az irodalomelméleti alapfogalmakat.

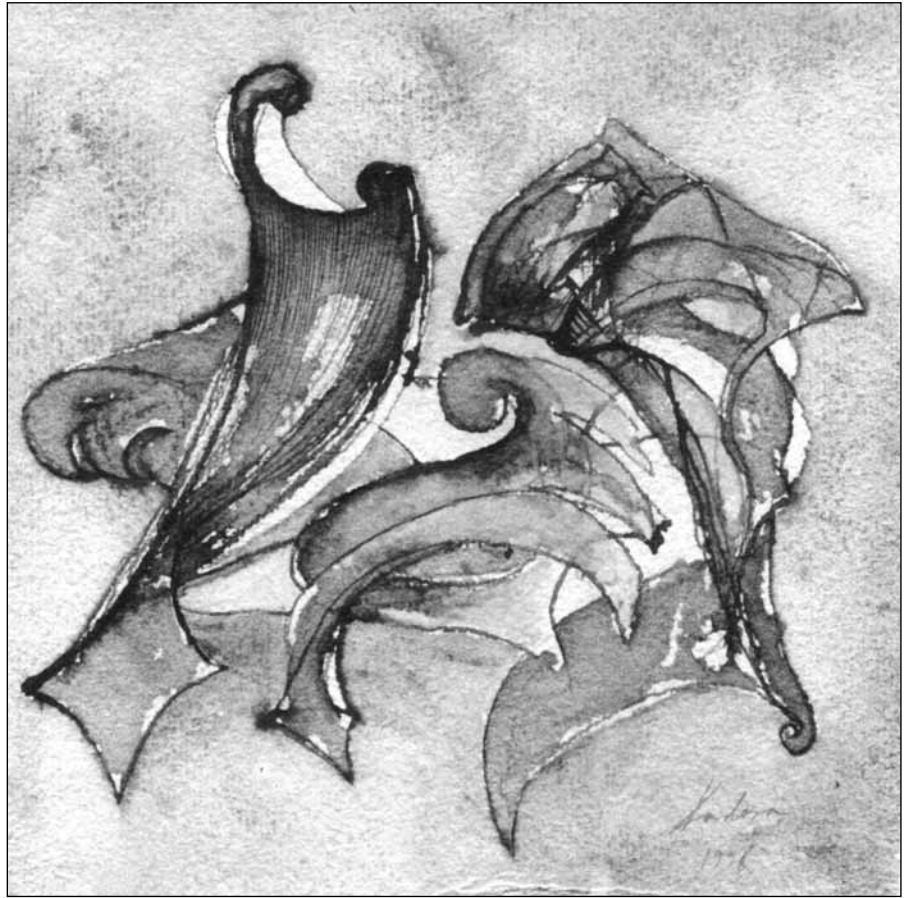
átütő erejével, a korábbi évtizedekben „klerikális reakciónak” titulált tevékenység maradandó hatásával. No de Széchenyi, Mátyás, Kossuth, Rákóczi, Hunyadi János, IV. Béla és Zrínyi Miklós esetében már nyilvánvalóan önáltatás lenne a fenti érvrendszerre hagyatkozni. Ezekben az iskolákban másként és részben bizonyára más tankönyvekből tanítják ugyanazt a történelmet, ráadásul a kibocsátó családi hátterek sem azonosak, lám s az eredmények szembevetően eltérőek.

Hasonló kontrasztokat találunk a nagyrabecsült történelmi események listájának áttekintése után is. Hitelesebb, maradandóbb, a nemzettudatot jobban erősítő történelem-képet hoznak már nyilván a családokból, de iskolájukból is a debreceni és pannonhalmi diákok, mint azt az országos összképet reprezentáló mintánk válaszaiból sejteni lehet.

Nagyrabecsült események rangsora

Válaszok	Országos 100 % =1102 fő	Felekezeti 100 % =105 fő
1848/49-es szabadságharc	21%	47%
Honfoglalás	20%	24%
1956-os forradalom	3%	26%
Egri diadal	3%	5%
Szabadságharcok	3%	5%
Államalapítás, Szent István	2%	11%
Hunyadi János, Nándorfehérvár	2%	5%
Rendszerváltás	2%	10%
Buda visszafoglalása	1%	7%
II. világháború	1%	1%
Világháborúk	1%	1%
Forradalom, forradalmak	1%	0%
Rákóczi-szabadságharc	1%	5%
Mohácsi vész	1%	2%
Török-ellenes harcok	0%	10%

Egészen más jelentősége van itt és ott a török-ellenes harcoknak, Buda visszafoglalásának, az államalapításnak, a Rákóczi szabadság-

Kadosa-Kiss József - Kegyelem

harcnak, a rendszerváltásnak és a XX. század csodájának 1956-nak is! Ezek a megkérdozett 15-17 éves fiatalok már szabadon ünnepelhettek az elmúlt évtized minden október 23-án. Mégis 3 kontra 26%! Hiábavaló lett volna az áldozat? Nem értjük, nem akarjuk érteni a világraszóló tett máig ható jelentőségét? Kié itt a felelősség, ami a többséget, az átlagos, állami középiskolákba járók történelmi tudatát, nemzeti önbecsülését illeti? Szülők, pedagógusok, könyvtárosok, papok, értelmiségiek, felnőttek, mindenki, aki „érett ésszel, józanon” emlékezni akar és felkészíti a következő generációkat a rájuk váró nehézségekre – válaszolnunk kell! Domokos Pál Péter hosszú évtizedekkel ezelőtt, mindnyájunkhoz szólva figyelmeztetett: „Az a nép, amelyik elfelejti dalait, az elfelejti a történelmét, aki elfelejti a múltját, az nem érdemli meg a jövőt.”

Végül villantsunk fel még két mozzanatot, melyek közvetlenül a magyarságtudat jellemzőire utalnak. Elsőként a „Hogyan látja Ön a magyarság jövőjét?” kérdésünkre érkezett válaszok összesítő táblázatát mutatjuk be.

HOGYAN LÁTJA A MAGYARSÁG JÖVŐJÉT?			
(A válaszok megoszlása a megkérdozettek százalékában)			
	1991	2001	Felekezeti
	%	%	%
Mérsékelt bizakodással	29	45	71
Mérsékeltlen borúlátóan	11	23	16
Nem tudja	20	15	4
Nagyon borúlátóan	11	12	4
Kifejezetten derülátóan	20	4	6

Az előre megadott válaszlehetőségek közül egyet lehetett megjelölniük. Minden esetben 3 adatsor áll egymás mellett. Az első adatsor még

egy évtizeddel korábbi, s bizony mindösszesen 100 megkérdezett válaszait tartalmazza. (Hatvan városában kérdeztük az akkori 17 éves középiskolások éppen 100 fős csoportját. Mint közismert, a kisvárosi lakosság életmódja, vélekedésrendszere áll legközelebb az országos átlaghoz.) Csökkent ugyan az egyértelműen derűlátók tábora, de a domináns válasz akkor és ma is, (ráadásul növekvő mértékben) a mérsekelt bizakodást vállalóké. Az egyházi gimnáziumok tanulónak több mint kétharmada sorolta önmagát ebbe a kategóriába. Mitől magabiztosabbak? Csodavárók lennének?

Pénz és idő hiányában nem tudtunk mélyinterjúkon keresztül részletesebb kifejtést, indoklást kérni a különböző iskolatípusokban, pedig nagyon fontos lett volna!

„Mit jelent az Ön számára magyarnak lenni?” kérdést valójában kétféleképpen is feltettük, egy-egy nyitott és zárt formában. Itt csupán az egyik adatsort közöljük a helyszűke miatt:

MIT JELENT MAGYARNAK LENNI? (A válaszok megoszlása a megkérdezettek százalékában)			
	1991	2001	Felekezeti
	%	%	%
Büszkeség	13	33	30
Nyelv, kultúra, hagyomány, történelem	0	9	4
Tartozni valahová	19	10	4
Vállalás, küzdelem, helytállás, feladat	8	7	51
Természetes adottság, származás	18	4	2
Közömbös	3	3	2
Negatív élmény	4	3	0

Nem csupán derűlátóbbak, de magabiztosabbak is lettünk egy évtized alatt. Aligha olvasható viszont megrendülés nélkül a feladatvállalásra, a helytállás szükségességére utaló adatsor. A kötetlen válaszok olvasása közben szinte Karácsony

Ganczaugh Miklós - Stalker

Sándor és Németh László szavait, fordulatait véltük felismerni, különös tekintettel a felekezeti esetében. 51% szemben az átlagos 7%-kal! Kinek ad értelmes célokat egy életen át a helytállás, „a keskeny út” választása? Kik vannak, lesznek itt többségben?

Ezekből a táblázatokból magunkra, munkánk eredményeire látunk, mi neveltük őket. Pontosan így akartuk? Ezt szeretnénk folytatni?

Végszó

Természetesen a címben vállalt témákat éppen csak érinteni tudtuk. A részletes kifejtés előttünk álló feladat. Egy gondolatot azonban összegzésül nyomatékosra kell tennünk. Nem véletlenül választottunk kontroll csoportot. Hiszen a vizsgálatra szánt összeg lehetetlenné tette, hogy nagy mintán, részletes és differenciált helyzetképet rajzolhassunk fel. Ezért döntöttünk az átlagot jól közelítő kisvárosok mellett, (a regionális különbségről ugyancsak máshol és máskor ejtünk szót) és tettük mellé a „lehet, legyen” kategóriájába sorolható felekezeti iskolák diákjait, illetve a tőlük érkező válaszokat. (A pozitív jellegű eltérések sokféle összetevői között hangsúlyosan utalni kell a debreceni és pannonhalmi diákok szüleinek az országos mintában szereplők szüleinél magasabb

szintű iskolai végzettségére!)

Ugyanakkor ezzel indirekt módon sem akarjuk azt állítani, hogy eleve minden felekezeti oktatási intézmény jobb, mint az átlagos állami. Tanuljunk egymástól! Hiszen világ- és országos hírű, állami, alapítványi középiskolák tucatjaival rendelkezünk. Nagy valószínűséggel a közülük választott összehasonlítási alapul szolgáló iskolákból ugyancsak figyelemreméltó különbségek sora bukkant volna felszínre.

Itt mindössze annak bizonyítására volt módunk, hogy a transzcendenciával, a Bibliával, az alázat, a felebaráti szeretet, a szolgáló élet gondolatával rendszeresen találkozó diákok sok tekintetben példát jelenthetnek kultúránk, magyarságunk, jövőnk megőrzéséhez, ha kellő mélységében tudatában vagyunk az általunk közvetített értékek természetének és az ezzel szükségképpen együtt járó felelősségnek.

Irodalom

Időfelhasználás 1986 és 1999 őszén Központi Statisztikai Hivatal, Bp. 2000.

Gereben Ferenc: Könyvkultúránk a XX. és a XXI. században = Magyar Nemzet 2001. jún. 1.

Nagy Attila: Stagnálás, romlás vagy olvasásfejlesztés = Iskolakultúra 2001. május 47-51. p.

Szabó Tamás - Rajz II.

Lelkigondozás az ifjúsági munkában (folytatás)

Pótor Imre

c) A lelkigondozás módjai

c/1. Empátia

Beleélő megértésnek, empátiának a nemverbális kommunikáció érzékelési és felhasználási képességet nevezzük. Enélkül értelmetlen dolog a lelki gondozás. Az emberekkel való foglalkozásban nem lehet sem tanácsot, sem segítséget adni egyedi megértés és beleélés nélkül. „Aki kellően érzékeny a másik nemverbális jelzéseire, az képes annak érzelmi állapotát, hangulatát magában rekonstruálni. Az empátiás képesség sokat segít a metakommunikáció helyes felfogásában és értelmezésében, és elősegíti a verbális kommunikáció jelentéstartalmainak árnyalt, egyéni megértését is.”¹

Csak a másik ember feltétel nélküli elfogadásával lehet hatékony lelkigondozást végezni. Hatni, segíteni legkevésbé csak így képes a vallástanár és a nevelőtanár.² Mivel a nehezen elfogadható személyiségű lelkigondozó megsemmisítheti munkája eredményeit, ezért szüksége van empatikus képességre, a fiatal lelki világába való beleérzésre. Ez a kétszemélyes (bipersonális) közösség kölcsönös bizalmon alapszik. Az empátiás megértés kontextust képez a diákkal és későbbi megnyilvánulásával.³

c/2. Lelkigondozói terápia és módszerek

Szabó Zoltán - a Sárospataki Theológiai Akadémia helyettes tanára - 1932-ben készített dolgozatában az ifjúsági lelkigondozást illetően az alábbi módszerei megoldásokat javasolta:⁴

A lelkigondozás 1) *logoterápia*, azaz *beszéddel történő gyógyító eljárás*, melyben a logosz, az Ige gyógyít; A 2) *diagnosztika* azaz *ténymegállapítás* tárja fel a fiatal életében a válság-gócokat, akinek tudnia kell, hogy a lelkigondozás azért kongruens és hatékony, mivel vallomása meghallgatója végső soron *Jézus Krisztus*; A 3) *katarzis* beszélgetés nyomán történő *megtisztulás*, felszabadulás. A diák feltárja lelke belsejében rejtőző bűneit lelkigondozója előtt, akit e gyónásban a legteljesebb titoktartás kötelez; A 4) *maieutika* az *újjászületést segítő* bábáskodó eljárás. Ahogy a szülés beindulását, úgy a gyónás elkezdését és folyamatosságát is segíteni kell; Általában szükséges a 5) *persuasio*, a megnyilatkozást segítő *meggyőzés, rábeszélés*. Hangsúlyoznunk kell, hogy szükséges és hasznos a gondozott beszéde; A 6) *suggestio* az elbátorítatlanodott gondozott példákval történő pozitív *befolyásolása*.

c/3. Lelkigondozás mint beszélgetés

A kerygmatis lelkigondozói elmélet hangsúlyozza a beszéd eszköz jellegét, mivel ez által történik *Isten Igéje* közlése, hirdetése egyik személytől a másik személynek.

Az antropocentrikus lelkigondozói elméletek a beszéd önmagában való fontosságát hangsúlyozzák. A beszéd - az ember és ember közti lelki érintkezés folyamata - a kommunikáció eszköze és egyik formája. Joachim Scharfenberg szerint a beszéd gyógyító hatását alábbi tulajdonságai fejtik ki: 1) A kölcsönösségben, partnerek között történő beszélgetésben *egyik félnek sincs vezető szerepe*; 2) *Aszimmetrikus* ez a beszélgetés, mivel a lelkigondozó partnere elé tárja, amit tőle megtud; 3) A lelkigondozó szabadságot ad partnerének a „*verifikálásra*”, azaz állítása megerősítésére; 4) A beszélgetés, mint párbeszéd funkciója, hogy a partner segítséget kapjon *szabadsága gyakorlására*, miközben érzelmeit és indulatait szavakban megformálja; 5) A párbeszéd *etikai döntések forrásává* válhat.⁵

Manfred Haustein munkája a „Jugendseelsorge” című fejezet a Berlinben - több szerző által készített, „Handbuch der Seelsorge” című - 1983-ban kiadott kötetben.

¹ Buda Béla: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Gondolat Kiadó. Bp., 1978. (a továbbiakban: Buda Béla 1978a.) 157-158.; Vö. Buda Béla: Az empátia - a beleélés lélektana. Gondolat Kiadó 1978. (a továbbiakban: Buda Béla 1978b.) 231-238.

² Pálhegyi Ferenc: Pedagógiai kalauz. Útmutató a család-orientált pedagógiai gondolkodáshoz. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola 1997. 95.

³ Rózsai Tivadar 1981. 48.

⁴ Szabó Zoltán: Az ifjúkor lélektana és az ifjúság lelkigondozása. Theológiai Tanulmányok. 25. sz. Szerk.: Csikesz Sándor. Debrecen, 1932. 79-90.; Rózsai Tivadar a Debreceni Református Gimnázium vallástanára a jelzett szakasz esszenciáját közli Lelkigondozástan (Debrecen, 1981) című kompendiumában az 53-54. oldalakon.

⁵ A kommunikációs elmélet jelentősebb képviselői: B. Winkler (Kommunikation und Verkündigung. Berlin, 1977); H. Tacke (Glaubenshilfe als Lebenshilfe. 1975) és kiváltképpen J. Scharfenberg (Seelsorge als Gespräch. Göttingen, 1972). Joachim Scharfenberg kommunikációs elméletét pozitíve értékeli Czegléd Sándor: Poimenika (Kézirat gyanánt. Debrecen, 1981) 64-65;

Haustein kiemelt helyen foglalkozik a Glaubensgespräch kérdésével. Eszerint a lelkigondozás hitre és életre segítő tevékenység. A lelkigondozó tájékozódó, információs kérdéseket tesz fel a keresztyén hittan területére vonatkozóan. Majd a szakkérdésekre informatíve és nem igehirdetés-szerűen válaszol. Utóbbi különösen a lelkészeknek nagy kísértése. A lelkigondozó útítárs és partner a beszélgetés folyamatában, aki testvérként segíti a fiatalt, hogy megnyíljon *Isten* előtt. Gyónási titok kötelezi, tehát nem utalhat a vallásórán a lelkigondozói beszélgetés semmilyen részletére.⁶

d) *A vallástanár és nevelőtanár, mint lelkigondozó*

A pásztori szolgálat *Jézus Krisztus* parancsára és felhatalmazására történik: „Legeltesd az én báránymat, [...] őrizd az én juhaimat!” (Jn 21,16-17.) A pásztori misszió a közösség tagjait egyenként gondozza. A vallástanár és nevelőtanár *Krisztustól* kapott üzenetét, az evangéliumot az ifjú útjának módja szerint adja tovább. De hogy ezen áldás legyen, ezért munkáját soha nem végzi egyedül. *Jézus Krisztus* nevében szolgál a rábízott ifjúság körében abban a tudatban, hogy ha ketten vagy hárman együtt vannak *Jézus* nevében, ő köztük van.⁷

Az ifjúsági lelkigondozásban - mint minden más pásztori szolgálatban is - első forrás az imádság. *Isten* előtt sokszor beszélünk közbenjárn-

rókként diákjainkról úgy ahogy vannak. *Krisztus* azokat gyógyította meg, akik hozzá mentek vagy akiket hitben vittek hozzá. *Mózes* imádságra kinyújtott kezeit munkatársai, *Áron és Húr* segítették és *Isten* győzelmet adott népének. De csak imádkozni az ifjúért - kevés.

Fodorné Nagy Sarolta ifjú korosztályban végzett felmérése szerint azt tartják jó lelki munkásnak, aki hitteles, következetes, türelmes, humoros, de energikus ember, megbízható információforrás - azaz képzett és tájékozott a szakterületén, értelmes és szerény -, ugyanakkor jó beszélgetőpartner - vagyis nyílt a beszélgetésre, jól érvel és ért a diákok nyelvén.⁸

4. Nevelési-pszichológiai tanácsadás

A pszichológiai, nevelési tanácsadás félrevezető elnevezés. Német nyelvterületről vettük át. A két világháború közti időben *Aichorn* volt nevelési tanácsadás kezdeményezője. Bécsben veszélyeztetett és züllött gyermekek átnevelésével foglalkozott. Szemléletét és munkamódját pedagógusi és pszichológiai tényezők határozták meg. Mivel önálló intézményben dolgozott, ezért nézeteit főképpen pedagógiai és alkalmazott pszichológiai módszerként alkalmazta. „Felismerte azt a tényt, hogy ha gyermekkel eredményesen akar foglalkozni, feltétlenül szükséges az anya problémáival, személyével foglalkoznia és annak kooperá-

cióját megnyernie.”⁹ Később a nevelési tanácsadásban egyre nagyobb teret nyert Németországban és az angolszász területeken a pszichológusi és orvosi szemlélet, valamint ezeknek szintézise.

A nevelési tanácsadói munka lényegét jobban kifejezi az angol „Child Guidance”, ami a „a gyermek vezetését, irányítását” jelenti. „A nevelési tanácsadás nem tisztán pedagógiai, nem is kizárólag orvosi vagy szociális térre tartozó tevékenység, hanem mindezen területeket érintő tevékenységi forma, amely lényege szerint leginkább a pszichoterápia egyik alkalmazott formájának tekinthető.”¹⁰ A gyermekkor szakadatlan lényegbevágó változások korszaka, amit az egyénre jellemző érési folyamat determinál. Mivel a fejlődéstani szemlélet különösen fontos a gyermekgyógyászatban és a pedagógiában, a nevelési tanácsadás – jóllehet ez pszichoterápiai diszciplína – összefügg mindkét tudományággal. Az ember személyisége komplex, többsíkú alkotás. *Fejlődésmenete* legvilágosabban a *szomatikus adottságok*, a *pszichés fejlődés* és a *magatartás alakulása* menetében figyelhető meg leginkább. Nincs szükség nevelési, pszichológiai tanácsadásra, ha e három terület egységében egyensúly van. Liebermann Lucy szerint akár a *szomatikus*, akár a *pszichés (értelmi – érzelmi)*, akár a *magatartás területén alkalmazkodási zavarok* vannak, - ezek adják a nevelési tanácsadás anyagát.

⁶ Manfred Haustein: Jugendseelsorge. In: Handbuch der Seelsorge. Von I. Becker, K.-H. Bieritz, R. Blühh, M. Haustein. Berlin, 1983. 269-271.

⁷ *Rózsai* Tivadar 1965. 235; *Szabó Géza* i.m. 133-134. és 147-160; *Kiss Sándor* i.m. 149-153. és 189; *Makkai Sándor* 1947. 177-178. és 473-474. és 189-190. és 434; *Szabó Dániel*: Gyakorlati irányelvek. 94-95; *Makkai Sándor* 1947. 171-187.

⁸ Fodorné Nagy Sarolta i.m. 52.

⁹ Liebermann Lucy: (BOTE I.sz. Gyermekklinika) A nevelési tanácsadás technikai problémái. In.: Nevelési tanácsadás és utógondozás. Tanulmánygyűjtemény. Szerk.: Majláth György. Tankönyvkiadó. Bp., 1975. (a továbbiakban: Nevelési tanácsadás) 124.

¹⁰ P. Liebermann Lucy: A nevelési tanácsadás problémái hazánkban. In.: Nevelési tanácsadás és utógondozás. Tanulmánygyűjtemény. Szerk. Majláth György. Tankönyvkiadó. Bp., 1975. 17.

A *szomatikus vizsgálat* feladata, hogy felmérje a gyermek fizikális adottságait. Nem ritkán valamely magatartási panasz hátterében egy kezdődő betegség folyamata húzódik meg. A *pszichológiai vizsgálat* a gyermek érzelmi és értelmi fejlődését, adottságait tisztázza. „Kiterjed ez a vizsgálat a pszichés környezet jellegzetességeire is, annak meghatározó tényezőire, az anya-gyermek, gyermek-család, a gyermek-közösség kapcsolatok sajátosságaira, az addig lejátszódott élettörténetre, körülhatárolására, azoknak a környezettel való összefüggésére, esetleges előzményeire.”¹¹ A *környezeti status* feladata, hogy a gyermek és a család körülményeit, társadalmi helyzetét, problémáit vizsgálja. Csak komplex vizsgálat segít rámutatni a magatartászavar kiindulási pontjára, amely a személyiségfejlődés általános zavara, amely valamely sajátos területen jelenik meg.

A nevelési, *pszichológiai tanácsadás lényege*, hogy a szakemberek igyekeznek pontos diagnózist adni a közölt módszerek segítségével, lehetőségeik határain belül megpróbálják a panaszokat kiküszöbölni, vagy legalábbis csökkenteni. A feladat középpontjában a magatartási panaszt okozó érzelmi *konfliktus feltárása* és tudatosítása áll.

Hirsch Margit szerint míg „a nevelés fogalomkörébe azok a környezeti hatások, többé-kevésbé tervszerű beavatkozások sorolhatók, amelyek a személyiség meghatározott irányban való fejlődését elősegíteni célozzák”, addig a pszichoterápiás eljárások „a torzult személyiségalakulás korrigálására irányulnak.”¹²

A tanácsadásban lényeges helyet tölt be a *terápia*. Az eredményességhez szükséges az optimális és minimális célkitűzések mellett pontosan megtervezni a terapia menetét és irányelveit. A terápiát végzőnek pontos terve legyen arról, hogy milyen gyermekkel és milyen környezettel van dolga. Ne legyen túlzottan aktív, és semmiképpen se mélyítse a gyermek és környezete közti konfliktust. A sikeres pszichoterápia feltétele, hogy a beteg számára káros érzelmi légkört megváltoztassuk. Esetenként egyéni terapia alkalmazását is alkalmazni kell. „A pszichoterápia feladata, hogy a konfliktusokból a gyermekben annyit és olyan módon tudatosítson, amennyi a konfliktus megoldásához szükséges..., ugyanazzal a *gyermekkel mindig ugyanaz a személy foglalkozik*, és lehetőleg rábízunk a gyermekre, hogy maga válassza ki azt a személyt, akihez kapcsolódni akar.”¹³

Az *anyával való foglalkozás* kérdése is fontos szempont a terápiában. Mivel gyermekkorban nincs eredményes terapia az anyával való foglalkozás nélkül. Személyét meg kell nyernünk már a diagnózis megfogalmazásakor. Kedvező esetben ő saját mértéke szerinti védett érzelmi légkört igyekszik gyermeke számára biztosítani. „Ha a terapeutának sikerül az anya-gyermekekből álló kétszemélyes csoportba harmadiként bekapcsolódnia, e most már háromtagú csoportmunkában párhuzamosan több szinten folyó: 1) *kiegyenlítősi*, 2) *feszültségszabályozó*, 3) *megfogalmazó* feladatköre van. Vannak terapeuták, amikor a felsorolt három funkcióhoz egy negyediket is

be kell kapcsolni, 4) az *aktív tanácsadást*, a rendelést.”¹⁴

A szülőkkel való helyes kooperáció nélkül sikertelen a nevelési tanácsadás. A szülők főleg akkor jelentkeznek nevelési, pszichológiai tanácsadásra, ha gyermekük magatartása az iskolában, környezetben, családban tűrhetetlenné vált. Azaz a saját problémájukra keresnek megoldást. „Nem akkor, amikor ezt a gyermek állapota először indokolja és a terapia sikere szempontjából legkedvezőbb lenne, tehát a problémák kialakulása kezdetén, hanem amikor saját feszültségbírásuknak már a végére értek.”¹⁵ A terápiában legkézenfekvőbb a szülő *meghallgatása*, de ez önmagában kevés. A terapia csak akkor fejezhető be sikeresen, ha a pszichológus megnyerte a *szülő jóindulatát* a terápiával és önmagával szemben.

A *gyermekkel való közvetlen foglalkozásban* tiszteletben kell tartanunk a gyermek személyiségét. Ő egyenrangú embertársunk. Ha megismertük belső világát, helyzetét, környezetét és állapotát, különböző segédeszközöket használhatunk a terápiában. Egyrészt olyanokat, amelyek fő célja az *érzelmi és indulati feszültség csökkentése*, majd pedig amelyek főképpen a *konfliktus tudatosítását célozzák*. Egészen fiatal gyermekeknél alkalmazható a játékterápia: a gyermek ezzel megjeleníti az őt foglalkoztató problémáit. Idősebb gyermekeknél a tudatosítás folyamatát kell erősíteni. Pubertás korban pedig a kétféle terápiát azonos arányban érdemes alkalmazni.

¹¹ P. Liebermann Lucy: A nevelési tanácsadás problémái hazánkban. I.m. 19.

¹² Hirsch Margit: Nevelés és pszichoterápia. Nevelési tanácsadás. 367.

¹³ P. Liebermann Lucy: A nevelési tanácsadó technikai problémái. I.m. 128-129.

¹⁴ Dr. Gegesi Kiss P – P. Liebermann Lucy: A terapia. Nevelési tanácsadás. 358.

¹⁵ Popper Péter: A szülőkkel való kooperáció a nevelési tanácsadó terápiában. Nevelési tanácsadás. 383.

A Biblia szerepe a serdülőkorúak hitre nevelésében, metodikai problémák, pedagógiai és didaktikai megfontolások

Csoma Eszter

(Csoma Eszter IV. évf. vallásanár szakos hallgató tanulmánya. Előadásként elhangzott 2002. április 13-án a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szegedi Vallásanári Tanszékén Dr. Galgóczi László szemináriumán.)

Mottó: „Az ifjúkor nem annyira a vallásos cselekedetek kora, mint a döntéseké.” (Goldman)

I. A Biblia reménységre tanít

Mindannyian tudjuk, hogy a hitre nevelésben központi szerepe van a Bibliának, mint Isten kinyilatkoztatott igéjének, akár iskolában, akár a családban.

Régen ha belépett az ember egy házba, egy szempillantás alatt megállapíthatta, milyen vallásúak a házlakói. A katolikus családoknál szentkép függött a falon, a reformátusoknál pedig ott volt a családi Biblia az asztalon. Az volt a legfontosabb könyve a családnak, sokszor az egyetlen, de ezt az egyet rendszeresen forgatták. A Biblia igéi vezették hálaadásra a családot, nehéz kérdésekben annak világosságánál hozták meg a döntéseiket, csapások súlya alatt abból merítették vigasztalást. A gyermekek nevelésének is legfontosabb segítőjeként, vezérkönyveként szolgált. Sok gyermek például a Bibliából tanult meg folyékonyan olvasni. A Biblia volt az élet zsinórmértéke, melyhez szabták magukat, s melyhez igazodva egyenes jellemű emberré nevelték gyermekeiket.

Ma a művelt ember könyvespolcáról nem hiányozhat ez a csodálatos könyv, de vajon a szerepe is ugyanaz-e, mint régen volt? Hisz megismerésére, megszeretésére és rendszeres olvasására már a szülői otthonban kellene ránevelni a gyermekeket.

S mivel ma ez már nem bevett szokás, úgy gondolom, hogy a hitoktatónak/vallásanárnak különösen fontos szerepe van és hatalmas felelősség hárul rá.

A szülők és bizonyoságtevők együttes felelőssége, hogy úgy adják át a Biblia tanítását, hogy az életmentő szó lehessen, ne csupán egy szép irodalmi vagy történelmi alkotás.

Talán el kellene gondolkodnunk, hogy a mai fiatalságot miért nevezzük „közönyös nemzedéknek”? Vajon csak őket hibáztathatjuk-e nekünk nem tetsző viselkedésükért?

Sajnos, sok tizenéves fásultan tekint a jövőbe. Sokukból hiányzik az az életkedv, buzgalom és lendület, amit úgy szeretünk látni a fiatalokban, akiktől függ a nemzet sorsa és az ország jövője. Leginkább azért közönyösek, mert nem bíznak a jövőben. Miért aludt ki bennük a jövő reménye?

A tinédzserek derűlátásának hiánya jórészt abból fakad, hogy a felnőttek nem örökítenek rájuk elszántságot, reményt, bátorságot, ezek nélkül pedig lehetetlen szembenézni a jövővel. Úgy tűnik, hogy az idősebb generáció valami furcsa, természetellenes gondolkodásmódot plántál a fiatalokba, ami nagyrészt hamis és messze nem egyezik a Biblia tanításával. Mindenféle borúlátó

felfogás megöli a felelősségérzetet mind a felnőttekben s rajtuk keresztül a serdülőkben.¹

II. Mi jellemző a serdülőkorra?

A serdülőkort életévekben egyértelműen meghatározni eddig még sehogyan sem sikerült, hiszen ez egyénenként is rendkívül változó. Azt viszont hangsúlyozni kell, hogy a pszichikai serdülőkor sem időben, sem a problémák jelentkezésének mértékében nem egyezik a testi serdülőkorral. Erikson 12-18, 12-21 éves korra teszi és úgy határozza meg, hogy ekkor összegződnek a gyermekkor fejlődési eredményei és alakulnak ki az alapok a felnőtt élet számára.

A korszak vezérmotívuma a keresés, vagyis a fiatal felfedezésre indul önmagában és a körülötte lévő világban.

Ez vezet az érzések zűrzavarához, mivel keresése tétova és tárgyaltalan. Ebben az állapotában magányt és szomorúságot érez, mert úgy gondolja, senki sem érti meg. Emiatt lesznek szélsőséges reakciói: szerepjátások, hazudozások, hangulati ingadozás. Felfedezi, hogy az addig megszokott, feltétel nélkül elfogadott gondolkodás másféle – esetleg szülei nézeteivel teljesen ellentétes – nézetek is vannak. Minden addig biztosnak vélt dolog, fo-

¹ „Hitből hitbe” 90-92.o.

galom megkérdőjeleződik, ezért lázadni kezd minden tekintély ellen, és szabadságharcot kezd a szülői kötődés ellen. Érzelmait egy olyan személyre vetíti, aki teljesen különbözik családjától.

Uniformizmus jellemzi: a csoport adja a legfőbb menhelyet számára, melynek tagjaival kívül-belül téren azonosul, hisz ilyenkor a kiközösítéstől is fél, „*ha nem olyan vagyok mint a másik, akkor perifériára szorulok*”. A 13-21 évesek között óriási motiváló erő a tetszeni vágyás, tetszeni vágnak azoknak, akik fontosak számukra, és rettegnek attól, hogy egyszer kiábrándulnak belőlük. Ezért idegen pózok jelenhetnek meg a viselkedésükben, hisz egy ideálnak akarnak megfelelni, amit szerintük a másik kialakított róluk. Tudat alatt saját identitását szeretné megtalálni. Ez nem minden esetben sikerül, előfordul identitásvesztés is, amikor a fölöslegesség, a hiábavalóság érzete erősödik meg az ifjában, melynek következtében nem, vagy csak nehezen találja meg a helyét a felnőtt társadalomban.²

III. Az ifjúkor vallásos gondolkodása, bibliaszemlélete

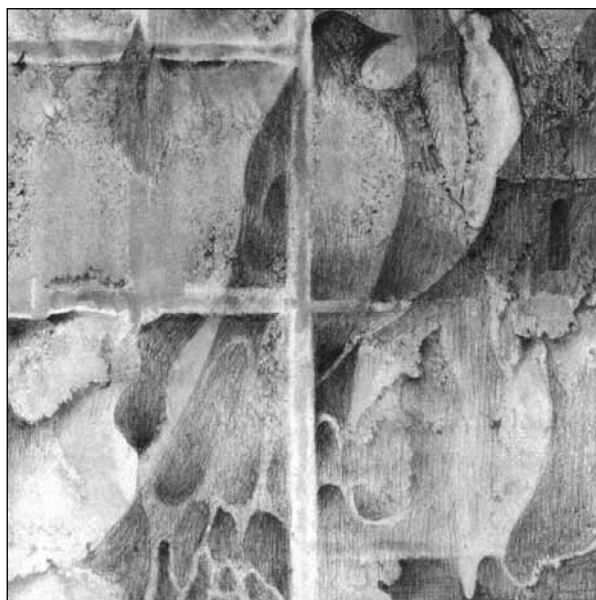
Hogy tanításunk hatásos és eredményes legyen, először meg kell ismerkednünk a tizenévesek gondolkodásával, értelmi fejlettségükkel. Néhány tizenéves, vallásos gyermek véleményét gyűjtöttem össze, akik elmondják, hogy mi mindent lehet a Bibliából tanulni, illetve mikor érzik azt, hogy egy hittanóra jó.

„*A Bibliából csak akkor tanulunk valamit is, ha jól megértjük*” (Miklós, 12 éves)

„*Nagyon sok mindent lehet a Bibliából tanulni, de elsősorban őszinteséget és a hitben való megzilárdulást.*” (Vali, 13 éves)

„*Nyilván sokat lehet a Bibliából tanulni, de még nem ismerem eléggé a Bibliát abhoz, hogy részletesen válaszoljak.*” (Andrea, 14 éves)

„*A Bibliából Istent, Krisztust és a népeket ismerjük meg. Ezek jók voltak és jót cselekedtek. Kivéve persze azokat*

Garabuzcy Ágnes - Tűnő idő I.

az embereket, akik szembeszegültek az Úr akarataival.” (Kati, 14 éves)

„*A Bibliából csak jót lehet tanulni: az egymás iránti szeretetet, a másik ember megbecsülését, az egymáshoz való bűnséget. A Tízparancsolat pontjai pedig örökké igazak.*” (Teri, 16 éves)

„*Sokkal érdekesebb, kedvesebb a hittanóra, ha nemcsak hallgatjuk az Igét, hanem hozzá is szólunk. Ilyenkor végre elmondhatjuk valahol a gondolatainkat és ha közösen beszéljük meg az Igéket, sokkal jobban érezzük*

magunkat. És a beszélgetéseket egészítik ki szemléltető képek!” (Judit, 15 éves)

„*Ha a történetet értelmesen elmagyarázzák, az én értelmemnek megfelelően.*” (Feri, 11 éves)

„*Amikor különösen fontos, izgalmas történetről esik szó, vagy olyanokról, melyek a jelen problémáit, nézeti különbségeit feszegetik. Ezek tisztázásával sok homály szűnik meg bibliai ismereteink és más egyházak életének kérdéseiről.*” (Mónika, 14 éves)

„*Ha olyasmiről van szó, amit még nem hallottam. Így nem alszom el.*” (Tünde, 13 éves)

„*Főleg a Biblia közös olvasását tartom jónak és hasznosnak.*” (Sándor, 12 éves)

„*Akkor, ha kevés benne az éneklés.*” (Béla, 12 éves)³

Ebben az életkorban egyszerre tapasztalható egyrészt a valláshoz való viszony személyesebbé válása, másrészt a vallástól való eltávolodás.

Szülők panaszkodnak, hogy gyermekük, aki addig minden további nélkül elkíserte őket a templomba, velük együtt mondta az asztali áldást, megmakacsolja magát, s még a kezét sem hajlandó összetenni. Vi-gyorog vagy komoran hallgat a szülők imádsága, áhítata alatt. Ha templomba hívják, csípős megjegyzéseket tesz a lelkészekre, az egyházra, szüleit pedig maradi templombújóknak nevezi.⁴

Ami a bibliaszemléletüket illeti, az előző korszakból még magukkal hozzák a Biblia betű szerinti értelmezését, de egyre erősödik bennük az igény arra, hogy megértsék belőle

2 Hogyan tanítsunk hittant?48-50.o.

3 Vallásos gyermekek válaszolnak 65-71.o.,95-100.o.

4 „Hitből hitbe” 61-63.o.

a metaforikus igazságokat. Számukra már gyerekes módszer a történettel való tanítás, inkább életkérdésekre szeretnének választ kapni. Sokszor talán ezzel is magyarázható az egyháztól való elfordulásuk, hogy nem az életkoruknak megfelelő módszert alkalmaznak a tanításban. Inkább információs táplálékra van szükségük, mint hagyományos tanításra. Kérdezni akarnak, kételkedni, meggyőződni és felfedezni, hogy minél több ismeretből alakítsák ki világnézetüket. Legnagyobb igényük a beszélgetés. Már fontolgatják a múlt-jövő kérdéskörét, előtérbe kerülnek az élet értelmével és a magányosság élményével kapcsolatos kérdések.⁵

Egy felmérés szerint, melyet a 9-16 éves magyar iskolások körében végeztek, az derül ki, hogy a gyermekeknek igen reális képük van a Bibliáról. Válaszaik tükrözték, hogy nem tekintik mágikus könyvnek, hanem szent és értékes könyvnek, melyben maga Isten szól hozzájuk. A korosztály szerinti eltérés abban jelentkezett, hogy a 9-10 évesek legnagyobb része olyan könyvnek tartotta, mely Istenről és Jézusról szól. A 15-16 évesek között már csak minden tizedik osztotta ezt a véleményt. Ebben a korosztályban minden harmadik megkérdezett a Bibliát az ember lelki vagy etikai útmutatójának tekintette. Bizonyos kritikai válaszok is voltak, melyekben kétségbe vonták, vagy vitatták a Biblia igazságát. Ez a kamaszkorban fellépő általános kritikai szemlélet tükröződésének is tekinthető.

Ami a kamaszok *általános gondolkodását* illeti, az általános iskolásokhoz képest a gimnazistákat jobban foglalkoztatják a környezet, a társadalom és a világ problémái. Egy

másik felmérésben gyakran fordultak elő válaszaik között a háború és a béke, a leszerelés, az éhezés, a szegénység, a hajléktalanság, az emberi gonoszság, az erőszak, a gyűlölet, valamint a pártpolitika és a társadalmi rendszerek problémái.

Természetes, hogy a 16-18 éveseknél központi helyen voltak az udvarlás és a szexuális élet kérdései. Ugyanígy az élet értelmének keresése, magányosság, másság, külső megjelenés, ruházkodás, élet rövidsége, ember jelentéktelensége, a jövővel kapcsolatos bizonytalanság és félelem, halál, halál utáni élet, Isten létének, Istennel és a hittel való személyes kapcsolat kérdései, az Istennel és a hit kérdéseivel kapcsolatos kételyek. Az általános iskolás időhöz viszonyítva világosan meglátszott, hogy határozottan csökken a Jézus iránti érdeklődés. Leginkább Jézus szenvedése és megváltó halála foglalkoztatja e korosztály tagjait.

Minden korcsoportot foglalkoztatott a halál és a halál utáni élet kérdése.⁶

IV. Milyen módszereket alkalmazhatunk a tanításukban?

A tanulásban egyedül Jézus Krisztus lehet a középpontban. A katechétának arra kell irányítania a gyermek figyelmét, aki az első, és aki a tanulási folyamatnak is az Ura.

Amikor a Biblia tananyagként szerepel az oktatásban, fontos, hogy ennek hátterében milyen Biblia-fogalom áll. A Bibliáról szóló oktatásnak olyan jellegűnek kell lennie, hogy a gyerekkorban tanultak kiállják az ifjúkor későbbi kritikus vizsgálódását, egyéb esetben az a veszély fenyeget, hogy a felnőtté váló ifjú kétségbe vonja az egész Biblia

igazságértékét.

Az egyes keresztyén egyházakban nagymértékben *eltérő bibliaértelmezésekkel* találkozhatunk. Éppen ezért érthető, hogy azok a pedagógusok, akik nem kaptak teológiai képzést, nehéz feladatnak tartják a Bibliáról alkotott átfogó kép továbbadását, vagy az egyes bibliai helyek magyarázatát. Fontos, hogy a katechéta ismerje a különböző bibliaértelmezéseket:

1.) betű szeriti – vagyis a Biblia a Szentlélek diktálása által született emberi befolyás nélkül

2.) történetkritikai bibliakutatás - a Szentírást különböző történelmi összefüggésekben, a szövegek mondanivalójának szempontjából vizsgálja. A hitoktatónak ismernie kell a történetkritikai bibliakutatás módszereit és eredményeit. Csak így tud érdemi beszélgetést folytatni tanítványával, és így tudja igazolni, hogy saját tantárgyának alapja – a Biblia – is kiállja az objektív vizsgálódás próbáját. A bibliatanításnak feltétele a bibliaértelmezés, és ennek átültetése a jelen helyzetre.

3.) egzisztencialista – a Biblia történeti elbeszélései csak jelképes kifejezői az időtlen igazságoknak.

4.) üdvtörténeti - Istennek a történelemben megvalósított, az emberiség megváltását célzó tevékenységére mutat rá. Ez a magyarázat az üdvtörténet egységét hangsúlyozza, amely az egész Biblián végigvonul.⁷

Mivel a serdülők idegenkednek a történettel való tanítástól, inkább az *életközeli katechézis* kerüljön előtérbe, mely során életkérdéseikre kaphatnak választ – a bibliai történetek tükrében.

Sokan féltek attól, hogy a tanulóknak életkérdéseire reflektáló oktatás

⁵ A katechézis kommunikációs problémái 51-52.o.

⁶ Hogyan tanítsunk hittant? 107-108.o.

⁷ Hogyan tanítsunk hittant? 108-109.o.

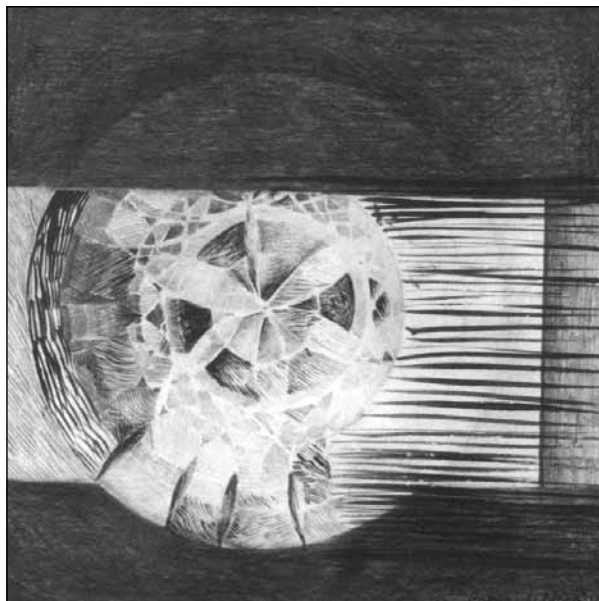
elszakad a bibliai tanítás alapjaitól. Ez abban az esetben lehet veszély, ha a kérdéseket csak humánus szinten maradvá elemezzük anélkül, hogy Isten ígéjének fényébe állítanánk azokat. Az életkérdések és a bibliai témák egymáshoz szorosan kapcsolódva adják a teljességet.

Az életkérdések gyakran közvetlenül a bibliai, vagy más hagyományos témából adódnak, és lehetőséget adnak a téma üzenetének aktuális alkalmazására. Máskor viszont valamelyik életkérdés kínál metodikai kiindulást a téma feldolgozásához. Ilyenkor a valós élet felől közelítünk a szöveghez, és így születik az alkalmazás.

A hitoktatás feladata tehát az életkérdéseket a bibliai üzenet fényébe helyezni. Viszont ügyelni kell minden esetben arra, hogy a bibliai történet ne csak afféle „ráadás” legyen, hanem az óra anyagának fő része.

Egy-egy életkérdés olykor az óra tulajdonképpeni anyagát, feladatát képezi. Ilyenkor is meg kell kérdezni, hogy mi erre a Biblia, vagy a keresztyén hit válasza. Az is fontos, hogy a tanulók életkérdései csak a hitoktatás egy szempontját adják, nem lehet őket kizárólagosan hangsúlyozni.⁸

A bibliai történetekkel való tanítás kapcsán még egy probléma merül fel: ha gyermekkorukban nem ismertették meg velük ezeket a történeteket, akkor később nem válhat saját történetükké az ige. Bibleológiai összefüggésekre kellene felhívni a figyelmüket, ugyan-

Garabuzcy Ágnes - Tűnő idő I.

akkor ha a legegyszerűbb tényeket sem ismerik, nincs a katechézisnek kiindulópontja.⁹

Szeretik a *beszélgetést*, a *diskurzust*. A katechéta nem lebecsülendő feladata, hogy jó kérdéseket tegyen föl, jó szempontokat adjon a beszélgetéshez. A beszélgetésnek meghatározott célja legyen, különben parttalan lesz az óra. Semmi esetre sem szabad azzal a kérdéssel kezdeni, hogy „na, miről is beszélgessünk ma?” Ne készen kapott információkat zúdítsunk rájuk, mert azok könnyebben feledésbe is merülnek, inkább hagyjuk, hogy saját útkeresésük során találják meg a válaszokat.

A beszélgetés *csoportmunkában* is kivitelezhető. Ennek több előnye van. Ekkor a katechéta csak irányt jelöl meg, a csoport maga alkotja meg a saját válaszát. Többféle válasz is születik egy-egy kérdésben, mindenki hasznosnak érezheti magát, erősíti a személyes hitet, a személyes kapcsolatok és barátságok kialakulását egymás között, ami ebben a korban egyszerűen létkérdés.

Bizonyos bibliai részeket, vagy fejezeteket eredményesen dolgozhatunk fel ezzel a módszerrel, például úgy, hogy kérdéseket teszünk fel bizonyos szakaszokra vonatkozóan.

A középiskolai bibliaoktatást gazdagító módszer lehet még a *riport jellegű beszélgetés*, a *tanulók referátumai*, vagy *bibliodráma*.

Feltételezve, hogy a bibliai alapismeretekre gyermekistentiszteleten, hittanórán, és nem utolsó sorban családi és egyéni kegyességükben szert tettek, *összetettebb témá-*

kat is lehet választani. Ha ilyen ismeretük nincs, úgy kell „belopni” ezeket a katechézis tartalmába. A mércét itt mindig fölfelé kerekítsük (ellentétben a gyermekkor vegyes csoportú katechézisével, ahol a kisebbekre hivatkozva megengedheti a katechéta, hogy egyszerűbb legyen).¹⁰

Az utóbbi időben újra felfedezték, hogy a hitoktatásban milyen nagy szerepe van az *elbeszélő pedagógiai módszernek*, hiszen a bibliai történetek írásba foglalásuk előtt szájhagyomány útján terjesztett elbeszélések voltak. Például a pátriárkák története kiválóan alkalmas az elbeszélő tanításra, tele van feszültséggel, meglepő fordulatokkal, és mindemellett bemutatják Isten vezetését az emberi életben.

A katechéta állandóan tartsa szem előtt, hogy Jézus és az ősgyülekezet Bibliája maga az Ószövetség volt. Éppen ezért az *Újszövetséget lehetetlen megérteni az Ószövetség ismerete nélkül*. Azonkívül szükség van rá két másik világvallás, a zsidóság és az iszlám megértéséhez is.¹¹

⁸ Hogyan tanítsunk hittant? 88.o.

⁹ A katechézis kommunikációs problémái 53.o.

¹⁰ A katechézis kommunikációs problémái 52-54.o.

¹¹ Hogyan tanítsunk hittant? 110.o.

Különösen a kamaszokat kell segíteni, hogy *a vallásos gondolkodást össze tudják bangolni az általános gondolkodással*. Például be kell mutatni, hogy a bibliai teremtéstörténet nem verseng a világ keletkezéséről szóló természettudományos teóriákkal. Más oldalról tekint a teremtés eseményére: Isten áll mindennek a háttérben. Segítség nélkül nagyon nehéz különféle szempontokat és nézeteket összhangba hozni. A hitoktatónak feltétlenül ismernie kell a világ keletkezéséről és annak folyamatos fejlődéséről alkotott természettudományos képet, hogy segíteni tudja a tanulót abban, hogy az egy egységes, az egész életet átfogó világképet tudjon kialakítani.¹²

Mindig arra kell törekedni, hogy az addig szerzett *ismereteiket rendszerezzük*, átfogóbbá tegyük. Így például ha a Jézus életére vonatkozó történeti anyagot ismertettük az általános iskola alsó tagozatában, emellett szükség van, hogy később ezt rendszerezzük, felfedjük az *összefüggéseket*, vagy az egyházi esztendő jelentősebb stációinál érdemes visszatérnünk erre az anyagra.

A Bibliáról az átfogó kép kialakításában felhasználhatjuk az egzgetikai kutatások eredményeit is. A tanulóknak ismerniük kell a Biblia keletkezésének történetét, a Biblia belső gazdagságát. *Érdemes ismét tárgyalni olyan bibliai történeteket, melyek megértése absztrakt gondolkodást igényel*. Különösen gyümölcsöző ebben a viszonylatban a bibliai őstörténeteken kívül a csodaelbeszélések mély és sokoldalú tárgyalása.¹³

A bibliai események bemutatásához *képeket* is hívhatunk segítségül. Kiválasztásuknál azonban néhány kérdést meg kell fontolni:

- a képek művészi szintje megfelel-e az alapvető követelményeknek?

- Túl naturalisták és készek-e ezek a képek, megfosztják-e a diákokat a szabad gondolkodásmódtól?

- Helytálló-e az ábrázolt tények?

- Túl részletesek-e?

- A részletek nem nyelik-e el a mondanivalót?

Tudatosítsuk, hogy a kép az alkotó látásmódja alapján készül, és ugyanarról a témáról sokféle kép létezik. Előnyösebb a képeket a tanóra vége felé bemutatni, amikor a diákok a szóbeli magyarázat alapján már fogalmat alkottak a témáról. A kép így csak a diák elképzelését egészíti ki. Ismétléshez is jól használhatjuk a képeket, de már a magyarázat is folyhat képek segítségével. A hitoktatásra jellemző módon itt is a tananyag mondanivalójára kell összpontosítani, nem pedig annak külső megjelenésére. A szemléltetés tehát a bibliai szakasz üzenetének megértésére irányul. Egy-egy alkalommal kisszámú, de magas színvonalú képeket használjunk! A tanulókat készítsük arra, hogy önmaguk bontsák ki a kép üzenetét!¹⁴

Játék és Biblia – Vannak, akik idegenkednek a Biblia játékos tanításától, mert úgy gondolják, hogy annak komoly tartalmához nem méltó a játék, ezért a bibliatanulmányozást és a hagyományos tanítást tartják a katechézis megfelelő formájának. Valóban vannak olyan témák és helyzetek, amelyeket előnyösebb hagyományos módon feldolgozni, ugyanakkor, ha visszamemlékezünk azokra a percekre, melyekben legszívesebben tanulunk, azok éppen a játékos tanulás pillanatai voltak. Vidáman többet

lehet tanulni. Nyugodtan fordíthatunk ismert játékokat is a katechézis hasznára.¹⁵

V. A türelem segít

Úgy gondolom, hogy a hitoktatásnak ebben az életkorban különösen megértőnek, tapintatosnak, az egész személyiséget segítőnek és lelkigondozóinak kell lennie a szó tág értelmében, hiszen lázadásukkal, kritikus viszonyulásukkal mintegy „próbára akarják tenni” a hitoktatójukat is. Ha a hitoktató türelmesen segíti őket az ő nagy keresésükben, akkor már mindenképpen eredményes munkát végzett.

Felhasznált irodalom:

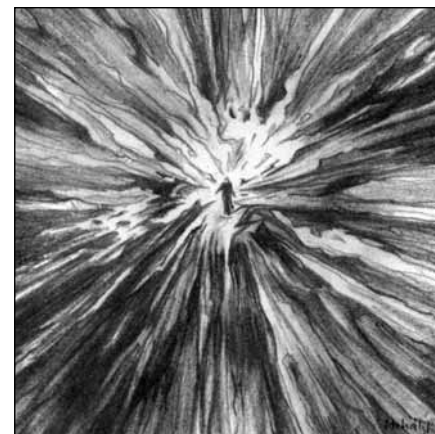
1.) Tamminen-Vesa-Pyysiläinen: *Hogyan tanítsunk hittant (Teológiai Irodalmi Egyesület)*

2.) Fodorné Nagy Sarolta: *A katechézis kommunikációs problémái (Kálvin K., Bp. 1996.)*

3.) „Hitből hitbe” Kateketikai kézikönyv I. (Ref. Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Bp. 1988.)

4.) Brummelen, Van Harro: *Is-tennel az osztályteremben (ACSI, 1996.)*

Győr Sándor: *Vallásos gyermekek válaszolnak*

Mihályfi Mária - Térben

¹² Hogyan tanítsunk hittant? 111.o.

¹³ Hogyan tanítsunk hittant? 116.o.

¹⁴ Hogyan tanítsunk hittant? 165-166.o.

¹⁵ A katechézis kommunikációs problémái 125-126.o.

Szügyi Dániel Református Általános Iskola

Dévaványa

Dr. Csatáriné Tóth Éva

Az iskola névadója a templomépítő és iskolaalapító Szügyi Dániel lelkipásztor, aki 1888-tól 1929-ig szolgált Dévaványán.

Idézet az intézmény alapító okiratából: „*A Dévaványai Református Egyházközség presbitériuma felismerve a vallásos nevelés újra adott lehetőségeit, számba véve szűkös, de reménységben bővelkedő adottságait 1991. március 3-án tartott ülésén egyházi általános iskola alapítását határozta el. Az iskola alsófokú nevelési-oktatási feladatot lát el.*”

Az alapító induló vagyonként a Bem József utca 2. szám alatti iskolaépületet a hozzá kapcsolódó udvarral bocsátotta az iskola használatára. Az önkormányzat határozata alapján a *Ványai Ambrus Általános Iskola* taneszközöket és tantervi be rendezéseket adott át a tanulói létszámnak megfelelően. 1991 szeptemberétől 64 gyermek három évfolyamon öt pedagógus áldásos munkájának köszönhetően kezdte meg tanulmányait. Minden tanévben bővült a gyermeklétszám, így került sor további iskolaépületek átadására. A teljesen kiürített épületek rendkívül rossz állapotban voltak. Korhadt tetőszerkezet, kívül-belül omladozó vakolat, penészes falak, az első épületben a vizesblokk teljes hiánya, korszerűtlen fűtési rendszer (szenes kályhák), tönkrement padozat, belső burkolatok, járdák és lépcsők, poros-sáros udvarok, elavult, veszélyes villamosrendszerek jellemezték, és jellemzik részben ma is az iskolaépületet. Bár minden pályázati lehetőséget megragadunk, szűkös anyagi lehetősége-

ink miatt lassan 12 év távlatában sem sikerült valamennyi épület korszerűsítése.

Vannak azért szép eredményeink is: informatika szaktantermet, könyvtárszobát, tornatermet, nyelvi labort alakítottunk ki. Rendszeresen pályázunk oktatási segédanyagokra, szemléltető eszközökre, a szertárunk bővítésére, fejlesztésére, hogy a nevelés-oktatás tárgyi feltételeit megteremtjük.

Tantestületünk fiatalokból és középkorúakból áll. Krisztus iránti elkötelezettségük megmutatkozik napi nevelő-oktató munkájukban. Pedagógusaink természetesnek érzik, hogy tudásukat naprakészen gyarapítsák,

ezért másod-, harmad-diploma megszerzésén fáradoznak. Iskolánk nem nagy, 142 diákunk kilenc tanulócsoportban dolgozik. A családi légkört nem áldozzuk fel még a könnyebb megélhetés kedvéért sem. Így tudunk külön-külön minden gyermek lelkével is foglalkozni – létszükséglet ez ebben a lelketlenné, erőszakossá váló, anyagi előnyöket hajszoló, sikerorientált világunkban. Hisszük és valljuk, hogy az oktató iskola fél iskola, csak a nevelés marad meg egy életen át.

Diákjaink 90%-a református vallású, ők heti két kötelező hittanórán ismerkednek a Szentírás örökérvényű igazságaival. Katolikus gyermekeinknek külön hittanórát biztosítunk.

Szoboszlai Éva - Hogyan kerültem én ide?

A vallásgyakorlás tanításával összefüggő feladataink közé tartoznak a napi igeolvasás, imádkozás tanítás előtt és után; közös istentiszteleteken való részvétel, evangéliumi énekek tanítása, éneklése hittanórákon, áhítatokon és egyéb alkalmakon. Bibliai integrációs lehetőségek keresése különböző tantárgyakkal, szeretetvendégség szervezése szülőkkel, gyermekekkel közösen.

Tehetséges gyermekeinket rendszeresen megmérettetjük helyi, megyei, országos versenyeken, ahol „kicsiségünk” ellenére általában szép eredményeket érünk el. Sajnos a nagy távolságok és a rossz közlekedési viszonyok miatt szelektálásra kényszerülünk. Az OKÉV mérései szerint ötödik osztályosaink matematikából és magyarból jó középmezőnyben helyezkednek el.

A szabadidő hasznos eltöltésére sokféle változatos programot kínálunk szakkör, fakultáció, felzárkóztatás, tehetséggondozás formájában. Működik furulya, vízi világ, báb, aerobic, újságíró, sport szakkör. Énekkarunk, színjátszó csoportunk rendszeresen szerepel egyházi, nemzeti, iskolai, városi ünnepeken, ahol mindig színvonalas műsorral szolgálunk a nagyszámú közönség számára.

Évente visszük gyermekeinket egy hetes erdei iskolába, jártunk már Kőszegen, Bükkszéken, a Dunakanyarban; június elején a Zemplénbe készülünk. Alföldi gyermekekről lévén szó, azon igyekeztünk, hogy lehetőleg hegyes-dombos vidékekre szervezzük a kirándulásokat. Ilyen alkalmakkor a diákok megismerkedhetnek az adott táj természeti szépségeivel, növény- és állatvilágával, kulturális létesítményeivel, a hely történelmével, az ott élő emberekkel, nyelvjárásukkal. Az erdei

iskola nem csak egyszerűen bemutatja a környezetet, hanem lehetőséget ad öntevékeny felfedezésekre, a tapasztalás, beleélés élményére.

Kicsit másként, mint egyéb alkalmakkor, de szintén nagyon jó hangulatban töltünk együtt egy estét minden novemberben: szülők, pedagógusok, az iskola munkatársai, vállalkozók és az intézmények képviselői. Jótékonyági estet szervezünk a református iskoláért. Diákjaink ilyenkor színvonalas műsorral kedveskednek a vendégeknek. Az összegyűlt adományokból jutalomkönyveket vásárolunk, színházba, kirándulni, erdei iskolába visszük tanulóinkat.

Hogy iskolánkat még vonzóbbá tegyük, 15 legtehetségesebb diákunk német tantárgyból az őszi szünetet minden évben Bécsben tölti. A pedagógiai cél, hogy tanulóink iskolán kívüli tanulással is minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket, és megalapozzák a természetre, tudományokra és művészetekre vonatkozó ismereteiket. A diákok itt közvetlen kapcsolatba kerülhetnek az általuk tanult idegen nyelvvel, és megismerkedhetnek Ausztria földrajzi, történelmi és kulturális nevezetességeivel.

Iskolánknak a kezdetektől fogva voltak és vannak külföldi kapcsolatai. A segítségre – bármily csekély és bármilyen formában is érkezik – mindig nagy szükség van.

A *Holland-Magyar Nemzetközi Oktatásközvetítő Központ*ból éveken át iskolabútorokat (padokat, székeket) kaptunk. A *Keresztény Iskolák Nemzetközi Szövetségének* (ACSI) 1992 óta tagja iskolánk. Rendszeresen szerveznek szakmai továbbképzéseket, amelyeken mi is részt veszünk. Iskolánk is több alkalommal volt házigazdája egy-egy ilyen rendezvénynek.

Az ACSI-n keresztül március hónapban Svájcban kaptunk 70 darab használt, de jó állapotban lévő iskolapadot és székeket. Kialakulóban lévő kapcsolatunk van egy ausztrál iskolával. A nagy távolság miatt velük levélben és e-mailen keresztül érintkezünk. Az ottani diákok egy éven át gyűjtögetett zsebpénzüket küldték el hozzánk, ebből az összegből iskolabútorokat fogunk vásárolni.

Intézményünk ez év februárjában megnyerte a COMENIUS 2000 I. MODELL minőségbiztosítási pályázatát. A minőségfejlesztési munka 18 hónapon keresztül nagyon sok plusz terhet ró az iskola valamennyi dolgozójára, különösen a négy főből álló támogatócsoport tagjaira. A modell kiépítésétől azt reméljük, hogy erősségeink és gyengeségeink feltérképezésével, a jövőkép kialakításával színvonalasabb nevelő-oktató munkát fogunk végezni, és olyan mérési technikák birtokába jutunk, amelyek segítségével önállóan, külső szakértők igénybevétele nélkül is rendszeresen tudjuk majd mérni szakmai munkánk eredményességét.

Bizakodó szívvel és jó reménységgel tekintünk a jövő elé. A Mindenható, aki megengedte nekünk az iskola újraindítását és áldásával kísérte emberi erőfeszítéseinket, ezután is megáld és megőriz bennünket.

Przudzik József - A muzsikusz

Emlékezetes tanítók – Koós Lőrinc (†1843) és fia Koós Ferenc (1828-1905)

Papp Vilmos

Mindenki tudja, hogy apja után emlegetik és becsülik a fiút, amíg az ifjú. Évtizedek múltán pedig az apát emlegetik fia után. Ez az élet rendje. Ezért szólnunk ez alkalommal apáról és fiáról együtt.

Amikor 1863. március 25-én *Bukarestben* Románia első királyné asszonya, *Eléna* – Alexandru Cuza felesége – elhelyezte a református templom alapkövét, így szólt: „*Boldognak érzem magamat, hogy a református egyház által Isten dicsőségére építendő templom alapjába én tebetém le az első követ. Mély megindulással látom mindegyre szaporodni Románia földjén azon intézetek számát, melyek a szenvedőknek vigasztalást és segedelmet nyújthatnak*”. A fejedelemné *Koós Ferenc* hívására érkezett az ünnepi alkalomra.

Ki volt Koós Ferenc? – *Koós Lőrinc* fia. S ki volt Koós Lőrinc? Egy szinte nevesincs jobbágy, kit szorgalma okán szülőfalujából, *Unokából Magyarrege*nbe telepített az uraság. A mai magyarregei református templom kertjében szép mellszobor emlékeztet Koós Lőrinc fiára. Ugyanakkor pedig a *szászregei* templom kertjében csinos kopjafa őrzi emlékeztétét. Ki volt tehát az a jobbágy, kinek fia (református, magyar, a Makk-féle összeesküvés tagja) *Eléna* királynét megnyerte a bukaresti első református kőtemplom első téglája elhelyezésére?

Koós Ferenc kétkötetes életrészeiből (Brassó, 1890) tudunk valami keveset az édesapáról. Nem csoda, hiszen a fiú 15 éves korában árvult el. Tizenegyes volt, amikor nagy kitüntetés érte: szolgadiáknak mehetett a marosvásárhelyi református kollégi-

umba. S mégis azt írja, mindent apjának köszönhet...

Koós Lőrinc keményen munkálkodó jobbágy volt. Magának csak négy napon át dolgozhatott. Két napja az uraságé volt. Ámde mindennél komolyabban vette az Úrnapiját, mely egészen Istené volt. Az Unokáról be-telepített jobbágyot úgy megbecsülte a magyarregei eklézsia, hogy rövid idő múltán kurátorává választotta. Az idős Koós Ferenc egyik emléke apjáról, hogy örökké zsoldárokat énekelte. Sokat próbált férfiak erőforrása a zsoldár! Amikor Lőrinc gazda felesége meghalt – Ferenc ekkor még csak 4 éves volt –, egy papseleány ment hozzá feleségül. Ez esetben ez is nagy jelentőségű. Mint a magáét, úgy szeretete, nevelte az első asszony gyermekeit. Könyveket adott kezükbe.

Koós Ferenc tulajdonképpen úgy került a kollégiumba, hogy kemény munkában találta a gyermeket az uraság egyik rokona. A tíz éves gyermek vezette az ökröket, s tizenkét éves bátyja fogta az eke szarvát! Még azt is elmondja élete alkonyán Koós Ferenc, hogy négy dolgot hagyott reá örökül az édesapa: Istent mindennek felett tisztelni. Keményen dolgozni. Népéért helytállani. Soha meg nem hátrálni. Volt alkalma ezzel az örökséggel élni. Egy időben ő volt az egyetlen lelkész Brassó és Konstantinápoly között. Annakelőtte a szabadságharc katonája. Osztrák börtön foglya. Egész életén át kémek, besúgók által megfigyelt. Amikor 1869-ben osztrák nyomásra el kellett hagynia Bukarestet, *Eötvös* József miniszter Erdélybe nevezte ki tanfelügyelőnek s a *dévai* tanítóképző igazgatójának.

Életpályáját személetesen így összegezi: „*Jobbágyfából lettem hazafi, szolgadiákából tanfelügyelő*”. Koós Lőrinc kemény, fogcsikorgatóan dolgozó életének gyümölcse: fia jelleme, hűsége, szolgálatkészsége és hite. Az apa minden karizmája fiát formálta, s abban szolgált tovább.

Bodola Sámuel püspök tudta, hogy miért helyezi Bukarestbe Koós Ferencet. 1855-1869 között szolgált ott Istent. Templomot épített. Már az első évben iskolát alapított hatvan tanulóval. Létrehozta a bukaresti református dalárdát, a magyarok olvasóköreit. Majd utóbb sok fenyegetés ellenére (osztrák részről!) a „*Hunnia*” *Magyar Kaszinót*. Abban az épületben, ahol három évvel korábban az osztrák titkosrendőrség által fogva tartott magyarok sínylődtek. A „*Hunnia*” tagjai emléklapot kaptak, melynek fölirata a felkelő nap sugarai között helyezkedett el:

„*Romlott szív és romlott elme
Kit hazája hő szerelme
Nagy tettekre nem hevít*”.

Több hatalmas utat tett meg *Havasalföldön, Moldvában*, sőt, a konstantinápolyi emigránsok körében. A csángó magyarok közötti adatfelvétele ma is nélkülözhetetlen forrásnak számít.

Amikor kétkötetes önéletrésze után még naplórásba fog, sok becses adatot közöl mind a romániai, mind az erdélyi magyarság életéből. Naplórása váratlanul megszakadt. Utolsó mondata ez: „*Meddig folytatom még? Ezt csak a jó Isten tudja. Én megnyugszom az Ő akaratában. S áldom szent nevét mindig, amíg a földön élek. Ámen*”. Ez az igazi nagy tettek „titka”, a presbiteri szolgálat lényege.

Gondolatok a 2001. évi, berekfürdői Országos Református Egyetemista és Főiskolás Konferenciáról

Czagány Gábor

Az évente, egyetemista korú református fiatalok számára megrendezett konferenciáknak számos jól megszokott, bevált eleme van, amelyek kiindulópontként szolgálhatnak a mindenkori szervezők számára. A legnagyobb kihívás nem is abban van, hogy ezeknek az elemeknek mindegyike megvan-e, hanem sokkal inkább abban, hogy tartalmuk megfelelő-e a megcélzott korosztálynak. A 2001-es konferencia sikere, vagy hiányos pontjai is ezen a helyen ragadhatók meg.

Ugyanakkor le kell szögezni, hogy bár a szervezők felelőssége jelentős, egy közös együttlét végül mégsem azon múlik, hogy milyen volt a kínálat, hanem azon, hogy a kínálathoz ki mit tudott hozzátenni, és végül az így kialakult lehetőségekből ki mennyit akart és tudott elvenni.

Ez a gyakorlatban nem jelent mást, minthogy szükséges és természetes volt a jól megszokott előadá-

sok, műhelymunkák, és istentiszteleti alkalmak megtartása, ám be kell látni, hogy a szervezők részéről biztosított sokszínűség nem azt az eredményt hozta, mint amit az elérni szeretett volna. Azzal, hogy mindenki igényeinek eleget akart tenni, csak a közösség sokszínűségét bizonyította be, amikor a konferencia végére kialakulni látszottak az „intellektuálisok, tenni vágyók, lelki és ne tagadjuk testi téren szomjasak” csoportjai. Természetesen nem lehet itt pártoskodásról beszélni, de a kitöltött kérdőívek tanúsága szerint igenis különböző érdeklődésű, és igényű emberek vagyunk, amely különbözőség addig fog fennállni, amíg konferenciáink univerzális jellegűek lesznek.

Mindez azonban nem látszott meg a mindennapokon, és ezért valóban hálát lehet adni Istennek, mert kétségtelen, hogy számára kedvesek ezek a konferenciák, és kedves volt az elmúlt évi alkalom is. Ezt bizonyítja, hogy bár különböző kutakból táplál-

koztunk, végül mindannyian megelégtetve távoztunk.

Ugyanakkor nyitva maradt egy kérdés, elsősorban a szervezők körében. Ha el is fogadjuk, hogy Isten megáldotta *közös* munkánkat, kérdés, hogy emberileg mindent megtettünk-e ezért a *közösségért*. Mert a konferencia lezajlott, megvolt, ám még nincs egészen letisztázva, hogy ennek valójában ez-e a funkciója. Lehetséges, hogy ha *mindenki, mindent* belead a szervezésbe, és a szervező nem csak azt a funkciót tölti be, hogy a végén minden békát kénytelen lenyelni, akkor a konferencia nem csak lezajlik, mint egy kiadós nyári eső, hanem egy kicsit előre is mutat, és forrás lehet legalább egy esztendeig.

Ezek talán túlzottan sarkított kérdések, azonban a stafétabot immáron más kezében van, és nekünk olyan Istenünk van, aki megáldja azt, amit elévísünk. Így várjuk az idei konferenciát, a megújulás, és a megtisztulás reményével.

Immár tizedik alkalommal kerül megrendezésre az Országos Református Egyetemista és Főiskolás Konferencia. Ez alkalommal a Soproni Református Egyetemi és Főiskolai Gyülekezet vállalta magára a szervezőmunkát. A színes és sokoldalú programok között ki-ki megtalálhatja az általa igényelt hangulatot, feltöltődést. Az egyes napokat áhítatok fogják közre. Egy-egy előadásban neves meghívott előadók szólnak hozzá a címben megjelölt témához, melyet aztán fórumokon, műhelymunkacsoportokban lehet továbbgondolni. A délutáni változatos csoportprogramokat (8 témát kínálnak a szervezők a kézműves csoporttól az irodalmon, népzénén át a biblíadrámáig, vagy az információs-globális társadalomkép megvitatásáig) az esti áhítatot táncház, koncert és kerekasztal beszélgetés követi.

A szervezők szeretettel várnak minden érdeklődőt!
A Konferencia címe: Nemzeti hagyomány - Nyílt társadalom
Időpontja: 2002. július 21-27
Helyszíne: Sopron, Erdei Iskola

Zsinati határozat a 2002. évi református pedagógus kitüntetések odaítélése tárgyában

Papp Kornél

A Magyarországi Református Egyház Zsinata – az Iskolaügyi Szakbizottság javaslatára – 2002-ben a Makkai Sándor-díjat Bertalan Mária tanárnőnek, Victor István tanár úrnak és Bustya János igazgató úrnak, az Imre Sándor-díjat pedig Bujáky Miklós ny. igazgató úrnak adományozza szakmai munkájuk és példamutató emberi-hitbeli magatartásuk érdeméért.” 2002. május 30.

Makkai Sándor-díj

„a református nevelési eszmények átültetéséért a mindennapi gyakorlatba tevékenység körében elévülhetetlen érdemeket szerzett magyarországi és határon túli pedagógusok részére”

[A díj adományozásának feltételei: több éves óvónői, tanítói vagy tanári tevékenység magyar református közoktatási intézményben, kiemelkedő szakmai munka, valamint példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente három pedagógusnak adományozható, akik közül egynek mindig határon túli pedagógusnak kell lennie. A díj átadására az országos református tanévnyitó istentiszteleten, 2002. augusztus 31-én Pápan kerül sor.]

Bertalan Mária

1954-ben született Hajdúböszörményben. Miután a helyi Bocskai István Gimnáziumban elvégezte középiskolai tanulmányait, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának kémia-fizika szakára nyert felvételt,

ahol 1977-ben szerzett diplomát. 1977-től Székesfehérvárott tanít, majd 1982-ben meghívást kapott a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumába, s azóta megszakítás nélkül ebben az intézményben dolgozik. Tanári pályája során folyamatosan vállalta az osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői feladatokat, s egy tanévre igazgatóhelyettesi megbízást is kapott.

Felkészültsége, szakmai tudása kiemelkedő, pedagógiai, módszertani képzettsége mintaszerű. Kezdetről fogva mindkét szakját tanítja, igen nagy lelkesedéssel és odaadással. Különleges képessége van a differenciált foglalkoztatáshoz, bánásmódhoz. Diákjai közül mindig vannak tanulmányi versenyeken jó eredményt elérők. Ugyanakkor türelmesen foglalkozik a szerényebb képességű vagy a tárgy iránt nem érdeklődő tanulókkal is.

Hiteles református tanáregyenység, életének minden területét, így szakmai, pedagógiai tevékenységét is személyes hite, keresztyén értékrendje hatja át. Nemcsak az iskolában, hanem gyülekezetében is vállal szolgálatokat. Rendszeresen vezet gyermek-istentiszteleteket, ifjúsági alkalmakat, nyári táborokat.

[Javaslattevő: a Debreceni Református Kollégium Gimnáziuma és annak igazgatótanácsa.]

Victor István

1932-ben született Budapesten. A teológiai akadémia elvégzése után egész életében azzal a tudattal szolgált, hogy lelkipásztori munkájának állomáshelyei (több, mint 40 esztendeig szolgált

Hejcen!) után Sárospatakon fejezheti be küldetését. 1990-ben a Tiszáninnen Református Egyházkerület visszakapta a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumát, s azóta szívvel-lélekkel, Isten iránti hűséggel végezte a vallás tanári szolgálatot. A gimnáziumban a vallás tanári munkaközösség vezetőjeként szervezte és koordinálta az intézmény hitéleti tevékenységét abban az időszakban, amikor az átvett intézményben nem volt könnyű feladat Isten Igéjének elfogadtatása és ennek mércéül állítása. A tanári bibliaórák és a nevelőtestületben végzett egyéb szolgálatai minden bizonnyal hozzájárultak ahhoz, hogy a gimnázium a református keresztyén értékekre egyre inkább figyelő intézménnyé váljon. A nyugdíjba vonuláskor odaítélendő kitüntetéssel egy egész életművet, áldozatos szolgálatot ismer el a nagyobb közösség.

[Javaslattevő: a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma.]

Bustya János

1962-ben született az erdélyi Marosludason. A négy gyerekes család második gyermekeként a Szeben megyei Vízaknán nőtt fel, innen később Marosvásárhelyre költözött a család. A marosvásárhelyi Bolyai Farkas Gimnázium (volt Református Kollégium) diákjaként érettségizett 1980-ban, ugyanebben az évben felvételt nyert a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe. A katonai szolgálat lezárása után 1981-85. között volt az Intézet hallgatója.

1985-87. között a sepsiszentgyörgyi Vártemplom segédlelké-

sze volt. Ez idő alatt sikerült – az akkori elnyomás körülményei között is – keresztyén ifjúsági csoportot indítani és működtetni, mely hamarosan Sepsiszentgyörgy ifjúságának közkedvelt találkozó helyévé vált. 1987-ben áthelyezték a háromszéki Bita 300 lelkes gyülekezetébe, ott folytatta a gyülekezetépítés és ifjúságnevelés munkáját.

Az 1989-es politikai rendszerváltás által kínált lehetőségeket igyekezett a legjobban kihasználni. 1990-ben református óvodai csoportot hozott létre egy sepsiszentgyörgyi óvodában állami keretek között. Időközben bekapcsolódott Illyefalva nagyszabású fejlesztésébe (Keresztyén Ifjúsági Központ, gyermekfalva, orvosi rendelő, diakóniai hálózat fel- illetve kiépítése), részt vett az illyefalvi intézményeket működtető alapítvány beindításában és munkájában (alapítványi titkárként). 1992-1995 között az illyefalvi Keresztyén Ifjúsági Központ igazgatójaként számos konferencia és továbbképző program előkészítésén és lebonyolításán dolgozott. 1991-ben az Illyefalvához való közelség okán Sepsiszentkirályba költözött, miután e kis 120 lelkes gyülekezet lelkipásztorává választotta.

1993-ban, egyházkerületi felkérésre elvállalta a Sepsiszentgyörgyön újrainduló Református Gimnázium (volt Református Székely Mikó Kollégium) irányítását, előbb lelkes-igazgatói, majd 1996-tól igazgatói beosztásban. 1997-ben a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen tanári képesítést szerzett. 1998-ban – elsőként Erdélyben – református elemi iskolát,

2001-ben pedig református óvodát indított. A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Református Gimnázium és a hozzá kapcsolódó al egységek ma Erdély legnagyobb létszámú református oktatási intézményét képezik.

1996. óta az elkobzott egyházi iskolaépületeink visszaszerzésének és a református oktatási rendszer fejlesztésének küzdelmei teszik teljessé életét. Jelenleg kettős mun-

Szilárd Klára - Kezek

kabeosztásban, sepsiszentkirályi lelkipásztorként és sepsiszentgyörgyi igazgatóként dolgozik. Részt vesz az Erdélyi Református Egyházkerület Tanügyi Bizottságának és a Zsinat Tanügyi Bizottságának munkájában.

[Javaslattevő: a Zsinati Iskolaügyi Osztály.]

Imre Sándor-díj

„a református iskolaügyért végzett áldozatos munkáért”

(A díj adományozásának a feltételei: több éves iskolavezetési vagy a református oktatásügyért más területen folytatott kiemelkedő szakmai tevékenység, valamint

példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente egy személynek adományozható, átadására az Országos Protestáns Napok keretében kerül sor.)

Bujáky Miklós

1934-ben született Pápán. A helyi református gimnázium, majd annak 1952. évi államosítása után az utódjának növendéke volt. 1957-ben kitűnő eredménnyel szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán, miközben párhuzamosan a Budapesti Műszaki Egyetemen a hőtechnikai mérnöki képesítést is megszerezte. 1988-as nyugalomba vonulásáig a pápai Türr István Gimnázium országos hírv tanára volt. Tanítványai rendszeresen szerepeltek az első között a Középiskolai Matematikai Lapok matematika és fizika pontversenyén, több diákja került ugyanezekből a tárgyakból az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen az első tíz hely közé.

1990-től kezdve a Pápai Református Kollégium Gimnáziumának szervező igazgatója, majd igazgatója (1991-1994) végül műszaki igazgatója (1994-1997) volt. Oroszlánrésze van az iskola újraindításában, az elhanyagolt állapotban, csaknem üresen visszahagyott épületek helyrehozásában, berendezésében, két 60 fős diákolthoz és 18 tanárlakás építésében, a nevelőtestület megszervezésében, az iskola arculatának kialakításában.

[Javaslattevő: a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és annak igazgatótanácsa.]

Gratulálunk Árvai Gyula igazgató úr Eötvös József-díjas!

Papp Kornél

2002. május 24-én vette át Árvai Gyula igazgató úr (Szegedi Kis István Református Gimnázium és Szakközépiskola, Mezőtúr) a legfőbb állami pedagógus kitüntetést, az Eötvös József-díjat. A Magyarországi Református Egyház zsinati iskolaügyi szervezete szeretettel köszönti Árvai Gyula igazgató urat ez alkalomból

Árvai Gyula 1942. december 20-án Mezőtúron született háromgyermekes megbecsült iparos család második gyermekeként. A református hitben nevelkedett Árvai Gyula a szülői háztól örökölte a becsületet, tisztességes mindig, de aktívan küzdő szemléletet.

Korán, egészen fiatalon **elkötelezte magát a műszaki pálya iránt**, nyitott volt – és most is az – a körülötte zajló országos és nemzetközi eseményekre. Küzd, és következetesen harcol az igazáért, ami nem öncélú, hanem az iskoláért, a szakmáért és az emberi tisztességért teszi mindezeket.

1961-ben érettségizett a nagy múltú református gimnázium jogutódjában, a mezőtúri állami Dózsa György Gimnáziumban. 1963-ban végzett a mezőtúri felsőfokú Mezőgazdasági Gépészeti Technikumban, ahol a főiskolai kiegészítőt később megszerezte. Dolgozott ipari üzemből Túrkevére, majd 1966-ban **visszatért tanárként középiskolájába**. **Lelkesen és magas színvonalon tanította a tanulókat**. Munkájáért több elismerést kapott, a műszaki munkaközösség vezetője lett. **Tanítványai az Országos Szakmai Tanulmányi Versenyeken élenjáró eredményeket értek el**. Nevelő-oktató tevékenységét a kreativitás jellemezte, így diákjai sikeresen tanultak tovább a

műszaki felsőoktatás széles palettáján. 1972-ben elvégzi a **Budapesti Műszaki Egyetem** mérnök-tanár szakát, és utána is folyamatosan fejleszti szakmai ismereteit.

A rendszerváltozáskor aktívan részt vesz a közéletben, először **országgyűlési képviselőjelölt**, majd a **polgármesteri választásokon** indul. Kezdetől fogva **önkormányzati képviselő, alpolgármester, az ügyrendi bizottság elnöke**. Az **önkormányzati munkát két cikluson keresztül végezte**. A Mezőtúri Református Egyházközség Presbitériumának tagja, ahol elsősorban az iskola életével kapcsolatosan végez aktív tevékenységet.

A rendszerváltás kezdetétől fogva **figyelemmel kísérte az egyházi életről, a vallásszabadságról és az egyházi kárpótlásról szóló eseményeket**. **Dr. Szilágyi Ferenc** öregdiákkal, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara dékánjával és **Perjesi Sándor** lelkészelnökkel összefogva hárman együtt szervezik meg az ősi református gimnázium visszavételének folyamatát. **Árvai Gyula** alpolgármesterként az iskola visszavételének munkájában oroszlánrészt vállalt. Neki köszönhető, hogy a Mezőtúri Református Egyházközséghez visszakerült gimnázium és a többi iskola jó feltételekkel (épület, kollégium, szolgálati lakás, szakképzés eszközei) és háttérrel indíthatta el 1992-ben a református szellemiségű nevelő-oktató munkáját. Elvitathatatlan nagy érdemet szerzett a Mezőtúri Református Egyházközséghez visszakerült **ősi Alma Mater** visszavételének folyamatában. Ez a cél 1992. július 1-jén tel-

jesül, az ország legrégebbi alapítású református középiskolája (az alapítás éve 1530) újra a református egyház tulajdonába került.

1992-ben a Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium **főigazgatója lesz**. Fájó szívvel lemond az alpolgármesterségről, és nagy ambícióval, elhivatottsággal veti magát bele az iskola új arculatának mind a tartalmi, mind a tárgyi megújulásának teendőibe. A szakközépiskolai képzés mellett **megteremti a gimnáziumi képzés feltételeit**, s igen rövid idő alatt a tanítványok országos elismertséggel alapozzák meg annak további sikerét, fejlődését. Ugyancsak **beindítja a nyolcosztályos gimnáziumi képzést**. Az iskola elismertsége igen jó, ezt a tanulói létszám növekedése is jelzi. 1992-ben az iskolának 296 tanulója volt, míg jelenleg a tanulók létszáma eléri az 500 főt.

Nagy szervezőmunkával, hitbéli elkötelezettséggel erősíti a gimnáziumban a hitéletet. Már kezdetektől fogva megvalósul a **mindennapi áhítat** a tanulóifjúság és a tanárok körében, az **ünnepi istentiszteletek rendjét kialakítja, a kollégiumi és az iskolai ifjúsági istentiszteletek kerete megteremtődik**. Ezen iskolai munka kisugárzódik a gyülekezeti alkalmak emelkedettségére: a keresztek és a konfirmációk száma jelentősen megnő. A hitoktatás feltételeinek megteremtését a lelkészelnökkel és az egyházkerülettel együtt biztosítja. Így iskolánkban a **hitoktatás kerete** a református, a katolikus és az evangélikus vallású tanulók számára – a felekezeti hovatartozás figyelembe vételével – **jó színvonalon bizto-**

sított. kezdeményezi és támogatja tanulóink részvételét az országos református egyházi versenyeken (tanulmányi, hittan, sport).

Az Öregdiákok Baráti Körében fáradhatatlan szervezőmunkát végez azért, hogy az iskola és a volt diákjai újra egymásra találjanak.

Az iskola visszavételekor a teljes tantestületet átvette az egyház. Árvai Gyula igazgatói munkájának eredményeként – főként türelmének és hitbéli meggyőző képességének köszönhetően – a tantestület azonosul a nevelő-oktató tevékenység egyházi elvárásaival. Az utánpótlásról az egyházunk, Istenünk iránti elkötelezettségre tekintettel gondoskodik. A tantestület 2000. május 31-én pedagógusnap alkalmából elnyerte a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Díjat.

Igazgatói munkájának köszönhető, hogy az iskolában folyó tevékenységet ma már nyolc bejegyzett alapítvány segíti, az össztóke eléri a 20,5 millió forintot.

Az iskola valamennyi területén látványos fejlődést ért el. Kívül-belül megújult az épület, jelentős modernizáció valósult meg. Igazgatósága alatt a szakközépiskolai képzés tárgyi feltételrendszere is folyamatosan fejlődött. 1992-ben 100 ha-os tangazdasági terület tette teljesebbé az iskolában folyó mezőgazdasági gépésztechnikai képzés tárgyi feltételrendszerét. A kieső üzemi gyakorlóhelyek pótlása 1993-ban a tangazdasági tanműhely vásárlásával oldódott meg. Az intézmény regionális beiskolázásának lehetőségét alapozta meg a kollégium visszavásárlásával, mely 180 vidéki tanuló befogadására alkalmas.

Az elmúlt tíz év alatt minden évben folyamatosan magasra emelte a mércét, és mindig a tanulók körülményeit, iskolai feltételeit igyekezett

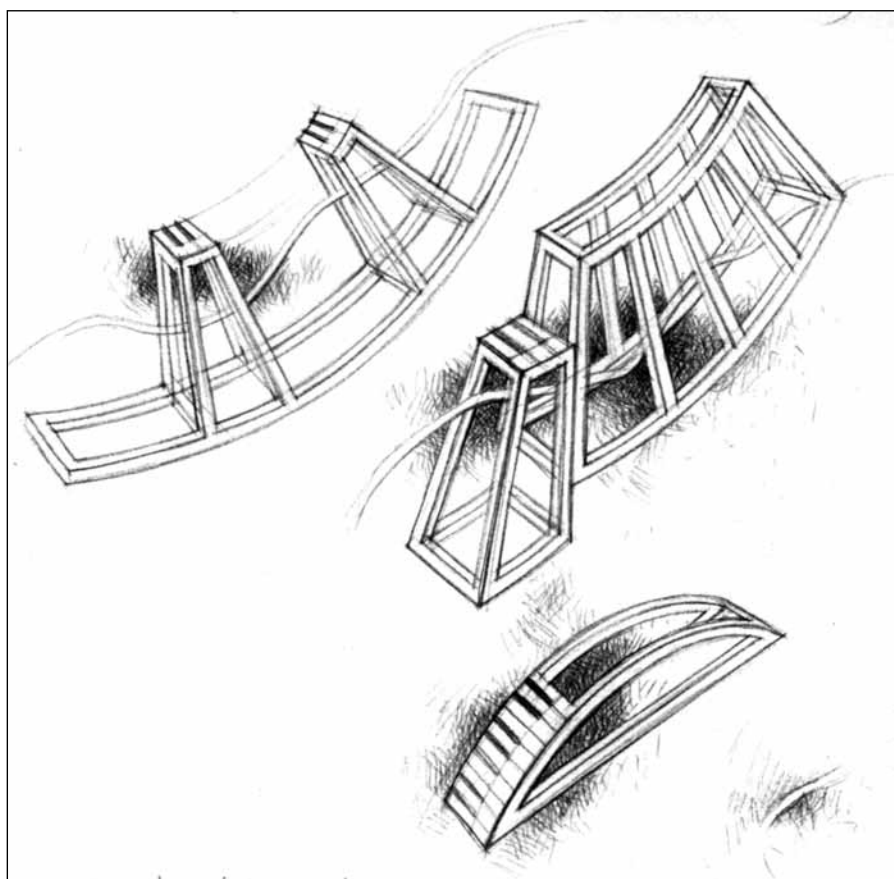
javítani. Napjainkban már iskolánk méltó vetélytársa a környékbeli és az országos középiskoláknak.

Helyi iskolateremtő munkája mellett felbecsülhetetlen érdemben részt vett az oktatásügy teljes vertikumában. A művelődési tárca kereteiben közreműködött az oktatással kapcsolatos törvények, rendeletek kialakításában. A Magyarországi Református Egyház oktatással összefüggő törvényalkotási folyamatában törvényalkotó tevékenységet végez. A Szegedi Kis István Református Gimnázium, Szakközépiskola és Kollégium valamennyi szabályzatát, egyházzal összefüggő okmányait, működésének belső kereteit, gazdálkodását érintő dokumentációit elkészíti. Ezen dokumentációkat más református iskolákban is megfelelő adaptációval átveszik. Örömmel és teljes tudásával szolgálja, vett és vesz részt a református iskolaügy bármely fórumán.

A Mezőtúri Református Egyházközség a gimnázium, szakközépiskola és kollégium igazgatása mellett megbízza az iskolarendszerének főigazgatói teendőinek ellátásával: a Református Általános Iskola és Diákotthon és a Református Reménység Általános Iskola jó színvonalú működésének megteremtésében aktívan közreműködik.

Rá jellemzően a nyugdíjba vonulása előtt sem tétlenkedik. 2002. szeptember 1-jétől elindítja a műszaki számítástechnikai technikusképzést. Megújuló képzéssel innovatív szakmai képzést vezetünk be, ami az elkövetkezőkben sikeres képzési forma lesz. Ugyancsak nagyon előrehaladott tárgyalásokat folytat az iskolai – európai színvonalú – tornacsarnok megvalósulása érdekében.

(összeállította a Mezőtúri Református Egyházközség)

Barabás Márton - Belső térvonalak

Református iskoláink az OKTV és OSZTV versenyeken

Biológia, I. kategória

15. Nagy Judit 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola Budapest
Felkészítő tanár: Dr. Jánossyné dr. Solt Anna

20. Fekete János 11.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Benkő Réka

Filozófia, magyar nyelvű döntő

16. Ferentzi Eszter 11.o.
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Veress Zsuzsanna

Fizika, III. kategória

19. Szrnka Béla 11.o.
Bethlen Gábor Református Gimnázium,
Hódmezővásárhely
Felkészítő tanár: Berecz János, Lakatos-
Tóth István

Francia nyelv, I. kategória

8. Varga Adrienn 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Nagy Zsuzsanna

10. Mátyás László Péter 12.o.
Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Kálmán Zsuzsanna

11. Jankó Eszter 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola
Felkészítő tanár: Nagy Zsuzsanna

13. Kurdi Eszter 12.o.
Kunszentmiklósi Református Kollégium
Baksay Sándor Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Csongrádiné Hatos Márta

Földrajz

6. Czauner Brigitta 11.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Gyimesi Zoltán

8. Lánczi Dániel 11.o.
Gödöllői Református Líceum

20. Szegő Tamás 11.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Gyimesi Zoltán

24. Köhler János 11.o.
Kiskunhalasi Református Kollégium
Szilády Áron Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Bertalan Gábor

Kémia, II. kategória

5. Dóka Zsuzsanna 11.o.
Lévay József Református Gimnázium, Miskolc
Felkészítő tanárok: Dóka Erzsébet,
Makranczi Zsolt

Latin nyelv

19. Komlósi Gergely 11.o.
Bethlen Gábor Református Gimnázium,
Hódmezővásárhely
Felkészítő tanár: Czeglédi Sándor

29. Nagy Livia 12.o.
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Grigely Csaba

Magyar irodalom

7. Székely Gábor 12.o.
Kecskeméti Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Bovier Hajnalka

16. Popovics Mária 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Dr. Kovács Gáborné

20. Urbán Bálint 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Dr. Kovács Gáborné

Magyar nyelv

7. Gál Júlia Lilla 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Kerekes Barnabás

9. Dudás Katalin 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Kerekes Barnabás

10. Barthalos Zoltán 11.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Kerekes Barnabás

17. Kollár Szilvia 12.o.
Baár-Madas Református Gimnázium és
Általános Iskola, Budapest
Felkészítő tanár: Kerekes Barnabás

Matematika II. kategória

22. Sipos Szabó Eszter 12.o.
Kecskeméti Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Dr. Horváth Alajosné

25. Sándor Nóra Katalin 11.o.
Pápai Református Kollégium Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Bárdos Zoltán

Történelem

27. Dér András 11.o.
Kiskunhalasi Református Kollégium
Szilády Áron Gimnáziuma
Felkészítő tanár: Dér János

OSZTV – kertésztechnikus

3. Kádár Lili 15.o.
Halásztelki Református Szakképző Iskola,
Gimnázium és Kollégium
Felkészítő tanár: Varjasiné Fáy Hajnalka

12. Bóné Zoltán 15.o.
Halásztelki Református Szakképző Iskola,
Gimnázium és Kollégium
Felkészítő tanár: Varjasiné Fáy Hajnalka

OSZTV – mezőgazdasági gépészmérnök

3. Szántó Tibor Endre 13.o.
Szegedi Kis István Református Szakközép-
iskola, Gimnázium és Kollégium
Felkészítő tanár: Bíró Gábor, Abonyi
Ferenc és Árvai Gyula

Korszerű lelkészképzésünk egyik fontos feltétele

Ködöböcz József

A Magyar Református Nevelés 2002. márciusi száma közli a Magyarországi Református Egyház Zsinatának a református teológiai szak lelkész szakirány képzési követelményrendszeréről szóló határozatát. A körülményeket ismerve a határozat követelményét egyházunk jövője szempontjából nem tartom kielégítőnek. Hiányolom belőle a lélektani, pedagógiai, módszertani tanulmányi területet.

1932-1936-ban végeztem a teológiai akadémiát Sárospatakon. A sajátos teológiai stúdiumok mellett tanultam valláslélektant két félévben 2-2, neveléstörténetet 3 félévben 2-2, valláspedagógiát egy félévben 3, összesen 17 órában s ezen felül volt még egy kétórás pedagógiai szemináriumi foglalkozás is.

Az akkori körülmények és a jelen körülmények között nagy a különbség. Abban az időben a református gyermekek nagy része református iskolában tanult s a vallásitanítás is a tanító feladata volt. Ma állami általános iskolában folyik az alsó fokú iskolázás s a vallásitanítás a lelkész feladata. A zsinati határozat nem számol ezzel, s elhagyja a lelkészek felkészítését a hitoktatásra, erre az egyház jövője szempontjából nagyon fontos feladatmegoldásra.

A lelkészek lélektani, nevelési, tanítási, módszertani képzése, felkészítése több okból is szükséges.

A felekezeti iskolák meglétéig a szülői vallásos hatás mellett nagyon erős volt az iskolai közösségnek, szellemének a hatása. Az iskolában a vallást az egyház által választott, az egyház alkalmazásában lévő – ál-

talában – kántortanító tanította. Az ő vezetésével egységesen vettek részt – legalább a magasabb osztályok tanulói – az istentiszteleteken s a falvakban még a temetéseken is. A család és az iskola így együtt jól felkészítette a tanulókat a vallásos életre, hitéletre, az egyháztagságra. S azzal, hogy a gyermekek nemcsak ismereteket tanultak, hanem gyakorolták is a vallásos életet, jól felvértezték őket a külső társadalmi ellenhatások legyőzésére. Ezt a nevelő hatást erősítette az is, hogy erkölcsi magatartásánál, vallásosságánál fogva a társadalmi közösségek, történések is általában pozitív irányban hatottak a fejlődő gyermekekre. Mindez nagymértékben segítette a felnövekvő nemzedék emberré, igazabb emberré, közösségi emberré, egyháztaggá fejlődését.

Ma egészen más a helyzet. Gyermekeink állami általános iskolába járnak, melyekben különböző feladatok, magatartású pedagógusok dolgoznak. Mivel az iskola társadalom része, benne is érvényesül a társadalom erkölce, szelleme, szabadsága. S ezt a nem mindig építő, jó példát mutató, nagymértékben romboló hatást fokozottan erősíti a média, különösen a tévé, amely a józan tömegek tiltakozása ellenére is, az erkölcstelenség, az igazi emberi értékek lebecsülésére, pusztítására ösztönző, a nyugati, főleg az amerikai kultúra selejt termékeinek megnyilvánulásainak közvetítésével rendkívül nagy hatással van egész társadalmunkra s különösen a tapasztalatlan gyermekeinkre, fiataljainkra.

Ilyen körülmények között nagyon fontos, hogy a gyermekekkel

mint Isten gyermekeivel, egyházunk jövője tagjaival kapcsolatos iskolai és iskolán kívüli egyházi nevelő hatásunk minél eredményesebb, hatékonyabb legyen. Fontos, hogy van vallásitanár- és hitoktató képzés, de a hitoktatás a lelkésznek is felelősségteljes feladata, sőt a kisebb gyülekezetekben, ahol nincs lehetőség külön hitoktató alkalmazására, a hitoktatás a lelképásztor szolgálatának, gyülekezetépítő munkájának nélkülözhetetlen része. Ezért szükséges, hogy a lelkész ennek eredményes végzéséhez megfelelő lélektani-pedagógiai-módszertani képzettséggel rendelkezzen. A hitoktatás: igehirdetés s ezzel együtt nevelés és tanítás, tehát eredményessége az ilyen irányú képzettséggel jobban biztosítható. A gyermek testi-lelki fejlődésének, a nevelés-tanítás törvényszerűségeinek, a gyermeki fejlődés és az ismeretfeldolgozás legfontosabb törvényeinek ismerete nagymértékben segíti a hitoktatást, s a gyermekekkel való másféle iskolai és iskolán kívüli foglalkozás eredményességét.

Ma a társadalmunkban uralkodó erkölcstelenség, szabadság, a jogoknak – kötelező köteleességteljesítés nélküli kiterjesztése – következtében az iskola is nehéz helyzetben van. Sok esetben a családi nevelésre sem támaszkodhat. A mai iskolások szüleinek nagy része a pártállam egyházellenessége miatt nem részesülhetett megfelelő vallásos nevelésben. Az iskolai hitoktatásnak nemcsak a romboló társadalmi hatások ellen kell küzdenie s a meglévő családi nevelést erősítenie, hanem a hiányzó családi nevelést pótolnia, s a gyermekeken keresztül,

azok segítségével a szülők megnyérésre is törekednie. Mindezeknek a feladatoknak eredményes megoldása feltétlenül megkívánja a megfelelő lélektani-pedagógiai képzettséget. –Ezek az ismeretek azonban nemcsak a hitoktatásban fontosak, hanem igen hasznosak az egyéb lelkesíti feladatmegoldások során: a különböző helyzetekben lévő emberekkel, közösségekkel való kapcsolatteremtés és kapcsolattartás során

is, tudatosabbá, szakszerűbbé, eredményesebbé teszik a lelkész munkáját.

A lelkészképzés napjainkban öt, illetve hatéves. A képzés ilyen kiegészítésével a lelkészek eredményesebben tudják betölteni hivatásukat, teljesíteni küldetésüket. Nem feltétlenül szükséges, hogy ezeket az ismereteket a teljes tudományrendszerben sajátítsák el, de feltétlenül fontos az említett tudományok alap-

elveinek s a gyakorlatban szorosabban kapcsolatos ismeretanyagának az elsajátítása.

A fentiek alapján javaslom, hogy Református Egyházunk vezetősége vizsgálja felül a határozatát, s legalább a lelkész szakirányú képzés követelményrendszerébe iktassa be a gyakorlati irányú lélektani nevelélméleti, tanítástani és módszertani ismeretterületet is.

A református hittanoktatásról szóló törvény előkészületei

Papp Kornél

Minden tanév kezdetén, a református hit- és erkölcstan tantárgy csoportjainak szervezésekor, érdeklődő és panaszos levelek tucatjai hívják fel a figyelmet a hittanoktatás szervezésének problémáira. Különös hangsúlyt kap a hittanoktatók munkajogi helyzetének rendezetlensége. Ezen a helyzeten próbált változtatni a Zsinati Iroda Iskolaügyi Osztálya egy, a református hittanoktatásról szóló jogszabály kodifikálásának kezdeményezésével a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottságában.

A Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága 2002. január 9-i ülésén – a Zsinati Iskolaügyi Osztály kezdeményezésére – előterjesztést tett a Zsinat elnöksége számára egy, a református hittanoktatásról szóló törvény megalkotására még ebben a zsinati ciklusban, a 2002/03. tanév kezdetéig. A Zsinat elnöksége felkérte az egyházkerületek elnökségeit, hogy delegáljanak 2-2 szakembert a törvényelőkészítő bizottságba. A református hittanoktatási törvényt előkészítő bizottság tagjai a követ-

kező szakemberek lettek: *Takaró Mihály* és *dr. Nagy István* (Dunamellék), *dr. Bodó Sára* és *dr. Horkay György* (Tiszántúl), *Ábrám Tibor* és *Mátyás Sándor* (Tiszáninnen), *Bellai Zoltán* és *P. Tóthné Szakács Zita* (Dunántúl), valamint a Jogi Szakbizottság részéről *Tóth Albert* és koordinátorként *Papp Kornél* osztályvezető. (Sajnos a dunántúli bizottsági tagok végül nem tudtak bekapcsolódni a munkába.)

A törvényelőkészítő bizottság 2002. április 11-én befejezte munkáját, s beterjesztette a törvény szövegére tett tervezetét a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága, Jogi Szakbizottsága és Katechetikai Szakbizottsága számára. Az Iskolaügyi Szakbizottság 2002. május 15-én elfogadta a tervezetet, határozott a Zsinat elé történő terjesztésről, s köszönetet mondott az előkészítő bizottság tagjainak a rendkívüli fontossággal bíró törvényalkotó munkában való részvételért. Az Iskolaügyi Szakbizottság véleményével ellentétben a Jogi Szakbizottság és a Katechetikai Szakbizottság nem támogatta a tervezet-

nek a Zsinat 2002. május 29-31-i ülése elé terjesztését. Az Iskolaügyi Szakbizottság – fenntartva állásfoglalását – úgy határozott, hogy a szövegtervezet kerüljön a nyilvánosság elé véleményezésre, s a vélemények alapján majd a 2003-ban megnyíló XII. Zsinat Iskolaügyi Szakbizottsága átdolgozva terjesztheti a Zsinat elé a törvény tervezetét..

A Magyar Református Nevelés hasábjain ezennel közzé tesszük a református hittanoktatásról szóló törvény tervezetét (lásd: melléklet). Az Iskolaügyi Szakbizottság nevében kérjük a református lelképásztorokat, hittanoktatókat és vallástanárokat, illetve minden Kedves Olvasót, hogy általános véleményüket és konkrét szövegszerű javaslataikat juttassák el a Zsinati Iskolaügyi Osztály címére (1146 Budapest, Abonyi u. 21.) 2002. november 30-ig. [A megjelenésig elsősorban a gyülekezeti és az iskolai hittanoktatás határozott szétválasztására, valamint a hittanoktatók „túlzott” munkajogi és anyagi megbecsülésének törlésére érkeztek javaslatok.]

A Magyarországi Református Egyház 20.. /.. törvénye a református hittanoktatásról [tervezet] (a Zsinat Iskolaügyi Szakbizottságának előterjesztése)

Preambulum

A Magyarországi Református Egyház Jézus Krisztus missziói parancsának (Mt 28, 18-20.) engedelmeskedve tanítói szolgálatot végez, melyben hirdeti a világnak Jézus Krisztus evangéliumát. Ebben a küldetésében elfogadja azt a megbízatást és felelősséget, amelyet a Szentháromság Isten kijelentése bíz rá.

Az egyház tanítói szolgálatában, a katechézisben mindazokat részesíti, akik azt kérik, vállalják vagy elfogadják korra, nemre és társadalmi meghatározottságra tekintet nélkül. Az egyház gyülekezeteiben él, s a gyülekezet létéhez szervesen és elidegeníthetetlenül hozzátartozik a tanítás, a katechézis. A tanítás része az istentiszteletnek, a bibliaórának, a Szentírás tanulmányozásának, valamint az egyház küldetésének, életének, szolgálatának tanítását és tanulását segítő gyülekezeti tevékenységeknek.

A Magyarországi Református Egyház a reformátorok örökségét elfogadva, a tanítás szolgálatát nem zárja be a templomok falai közé, hanem megkeresi és felhasználja azokat a lehetőségeket, amelyekben közvetlenül szólíthatja meg a katechézis érintettjeit. Ezért iskolákat tart fenn, él a nem egyházi oktatás keretében tartható hittanoktatás, illetve vallásoktatás lehetőségével, valamint gyülekezeteiben is megszervezi és ellátja a hittanoktatás feladatát.

I. Általános rendelkezések

A törvény szabályozási köre

1. §

(1) E törvény szabályozási köre kiterjed a Magyarországi Református Egyház bármely jogi személyére illetve az általuk fenntartott közoktatási intézmények szervezésében folytatott hittanoktatásra, továbbá a vele összefüggő szolgáltató és igazgatási tevékenységre, függetlenül attól, hogy azt milyen intézményben, szervezetben látják el.

(2) A szabályozási kör kiterjed a hittanoktatást szervező egyházi jogi személyek és intézmények tisztségviselőire, alkalmazottaira és a hittanoktatás növendékeire.

(3) E törvénnyel összhangban kell állnia az egyházi jogi személyek által a hittanoktatással, valamint a hittanoktató- és vallásanárképzéssel összefüggésben megalkotott és megalkotandó valamennyi jogszabálynak, határozatnak és intézkedésnek.

II. Tartalmi kérdések

Tantervi szabályozás

2. §

- (1) A Magyarországi Református Egyházban a református hittanoktatás történhet
- az egyház által fenntartott és működtetett közoktatási és felsőoktatási intézményekben;
 - más fenntartású közoktatási intézményekben;
 - a református egyházközségek szervezésében.

(2) A hittanoktatás alapvető célkitűzéseit, formai és tartalmi követelményeit a Zsinat által elfogadott *Református hittanoktatási kerettanterv* határozza meg. Az ettől való eltérés lehetőségét külön szabályrendelet szabályozza.

(3) A kerettanterv alapján a közoktatási intézmények és református egyházközségek *helyi tantervet, tantárgyi programot* készítenek a helyi sajátosságok (csoportok összetétele, személyi feltételek, iskolai és gyülekezeti adottságok) figyelembe vételével.

(4) A helyi tantervnek tartalmaznia kell a hittanoktatás alapelveit, céljait, feladatait, a kerettanterv által előírt tananyagot, a meghatározott minimum követelményeket, a tankönyvek listáját, s az értékelés formáit.

(5) A helyi tantervek alkalmazásának előfeltétele

- a) a református közoktatási intézmények esetében a Református Pedagógiai Intézet,
- b) a más fenntartású közoktatási intézmények és a református egyházközösségekben szervezett hittanoktatás esetében az egyházmegyei katechetikai előadó támogató szakvéleménye.

Tankönyvek, segédkönyvek

3. §

(1) A hittanoktatásban felhasználható *tankönyvek* listáját a Református Pedagógiai Intézet javaslata alapján a Zsinat Katechetikai Szakbizottsága hagyja jóvá.

(2) A Református Pedagógiai Intézet és a Kálvin János Kiadó gondoskodik a hittankönyv-ellátás megszervezéséről. A tankönyvek mellett a tanulók használatára csak olyan segédkönyvek adhatók, amelyek református hitvallásosságukban, tartalmi és pedagógiai igényességükben megfelelnek a kerettanterv általános célkitűzéseinek.

Az érettségi vizsga

4. §

(1) A Magyarországi Református Egyház által fenntartott középiskolákban a hit- és erkölcsan kötelezően választható érettségi tantárgy.

(2) Az érettségi vizsgán mérhető és értékelhető a hittanoktatás folyamán elsajátított ismeret a Szentháromság Istentről, az egyházzól, az egyházak tanításáról és küldetéséről a világban.

(3) Az érettségi vizsga kétszintű:

- a) középszintű (szóbeli),
- b) emeltszintű (írásbeli és szóbeli).

(4) Az érettségi vizsga tartalmi követelményeit „*A református hittan érettségi vizsga részletes követelményei*” című dokumentum szabályozza.

III. A hittanoktatásban alkalmazottak

Alkalmazási feltételek

5. §

(1) A református közoktatási és felsőoktatási intézményekben, illetve egyházközösségekben a hit- és erkölcsan oktatására hittanokatokat/vallástanárokat kell alkalmazni.

(2) Református hittanokatoként/vallástanárként alkalmazható az a személy, aki

- az egyház által fenntartott és működtetett közoktatási és felsőoktatási intézmények főiskolai szintű hittanoktatói vagy egyetemi szintű vallástanári oklevéllel
- más fenntartású közoktatási intézményekben lelkészi, főiskolai szintű hittanoktatói vagy egyetemi szintű vallástanári oklevéllel
- gyülekezeti hittanoktatásban lelkészi, főiskolai szintű hittanoktatói vagy egyetemi szintű vallástanári oklevéllel rendelkezik.

(3) Abban az esetben kötelező főállású hittanokatokat alkalmazni, ha a heti hittanórák száma eléri a 20 órát.

(4) A hittanokatokkal munkaviszony létesítendő, amelyet a Munka Törvénykönyvének megfelelő munkaszerződés, illetve a Magyarországi Református Egyház közoktatási törvénye szabályoz.

A munkavégzés szabályai

6. §

(1) A református hittanokatokat/vallástanárokat munkakörükkel összefüggésben megilleti az a jog, hogy

- a) a református közoktatási intézmények főállású alkalmazottaiként a nevelőtestület teljes jogú tagjai legyenek,

- b) szolgálati helyükön emberi méltóságukat és személyiségi jogait tiszteletben tartsák, hittanoktatói/vallástanári tevékenységüket értékeljék és elismerjék,

- c) jóváhagyott pedagógiai programjuk alapján megválasszák az alkalmazott taneszközöket, segédanyagokat,

- d) szakmai ismereteiket, tudásukat továbbképzésekben való részvétel útján gyarapítsák,

- e) alkalmazásuk, munkavégzésük vitás kérdéseiben jogorvoslatot kapjanak.

(2) A református hittanoktatók/vallástanárok alapvető kötelessége, hogy a Református Egyház tanításaival, hitvallásaival és törvényeivel megegyező életvitelt folytatva,

a) a rájuk bízott gyermekeket, tanulókat fejlettségi és képességi szintjükhöz igazodva, életkori és társadalmi meghatározottságukat tiszteletben tartva hittanoktatásban részesítsék, hűségesen egyházi felhatalmazásukhoz és megbízatásukhoz,

b) ismertessék meg a gyermeket és tanulókat a keresztyén közösségi élet értékrendjével és lehetőségeivel, s törekedjenek azok betartására,

c) a szülőknek, tanulóknak rendszeres tájékoztatást adjanak az őket érintő kérdésekről,

d) a munkaszerződésükben foglalt feladatokat pontosan elvégezzék,

e) az alkalmazó által igényelt, de a munkaszerződésben nem rögzített feladatokat eseti megállapodás alapján elvégezzék.

IV. Szervezési és igazgatási kérdések

A hittanoktatás szervezése

7. §

(1) A református közoktatási intézményekben a református hittanoktatás szervezését a Református közoktatási törvény szabályozza.

(2) A más fenntartású közoktatási intézmények református tanulói számára a területileg illetékes református egyházközség hittanoktatást szervez, valamint gondoskodik a hittanoktatás személyi és szakmai feltételeinek biztosításáról. Ezen intézmények esetében a hittanoktatás összevontan is megszervezhető. Amennyiben a hittanoktatás megszervezéséről vagy ellátásáról az egyházközség nem tud gondoskodni, erről az illetékes egyházmegyét tájékoztatja.

(3) A gyülekezeti hittanoktatás a gyülekezet katechézisének szerves része, így annak megszervezése, személyi, tárgyi és egyéb feltételeinek biztosítása a református egyházközség presbitériumának a feladata.

(4) Az egyházközség által ellátott hittanoktatásért a lelkipásztor és a hittanoktató illetve vallástanár együtt felelnek.

(5) Az egyházközség együttműködik a hittanoktatás megszervezése érdekében a közoktatási intézmények vezetőivel, pedagógusaival, akadályoztatás esetén erről az egyházmegyét tájékoztatja. Az egyházmegye az eset kivizsgálását kezdeményezi a közoktatási intézmény fenntartójánál.

A tanulói nyilvántartás

8. §

(1) Az egyházközség lelkipásztora pontos tanulói nyilvántartást vezet a keresztelezési anyakönyv, illetve a rendelkezésre bocsátott iskolai adatok alapján. A tanulói csoportok megszervezése után október 1-jéig a lelkipásztor a tanulói nyilvántartásokat (létszámjelentő adatlap a református hittanoktatás szervezéséhez) eljuttatja az egyházmegyének.

(2) A hittanoktatásban résztvevő tanulók személyes adatainak a kezeléséért az egyházközség esetében a lelkipásztor, az egyházmegye esetében az esperes a felelős. Ezek az adatok kizárólag belső egyházi összesítések elkészítésére használhatók fel.

A hittanoktatás dokumentumai

9. §

(1) A hittanoktatás dokumentumai

- a) létszámjelentő adatlap a református hittanoktatás szervezéséhez,
- b) a hiányzási, haladási, osztályozó napló hit- és erkölcsstan tantárgyból;
- c) bizonyítvány hit- és erkölcsstan tantárgyból.

(2) A dokumentumok tervezéséről, kivitelezéséről és terjesztéséről külön szabályrendelet rendelkezik.

A hittanoktatás igazgatása

10. §

A Magyarországi Református Egyház hittanoktatási tevékenységét a Zsinat szabályozza és felügyeli, különös tekintettel arra, hogy e törvény és egyéb jogszabályok rendelkezéseit pontosan hajtsák végre. A Zsinat – mint a református hittanoktatás legfelsőbb felügyeleti szerve – e tevékenységét elsősorban a Katechetikai Szakbizottsága, a Zsinati Iskolaügyi Osztály s a Református Pedagógiai Intézet által valósítja meg.

11. §

(1) A Katechetikai Szakbizottság a Zsinat döntéselőkészítő, javaslattevő szerve, mely segíti a Zsinat irányító és felügyeleti tevékenységét.

(2) Javaslatot tesz a Zsinatnak törvényalkotásra, módosításra vagy intézkedés megtételére.

(3) Dönt a Református Pedagógiai Intézet javaslatára a hittanoktatással kapcsolatos kiadványok hittankönyvvé minősítéséről, a tankönyvjegyzékbe történő felvételéről.

(4) Elvi irányítást és felügyeletet gyakorol az egyházkerületi katechetikai tanácsosok (igazgatók) és az egyházmegyei katechetikai előadók felett.

12. §

(1) A Zsinati Iskolaügyi Osztály a Magyarországi Református Egyház hittanoktatásának adminisztratív, koordináló, ügyintéző szerve.

(2) Közvetíti a Zsinat határozatait és intézkedéseit az egyházkerületek iskolaügyi szervezetéhez, katechetikai tanácsosához (igazgatókhoz).

(3) Nyilvántartja a hittanoktatás országos szervezéséhez szükséges adatokat.

(4) Szervezi a hittanoktatás finanszírozásával kapcsolatos pénzügyi adminisztrációt.

(5) Kapcsolatot tart az illetékes állami szervekkel.

(6) Az Országos Közoktatási Értékelési és Vizsgaközponttal együttműködve közreműködik az emelt szintű érettségi vizsga lebonyolításában.

(7) Vezetője a Katechetikai Szakbizottságnak tanácskozási jogú tagja.

13. §

(1) A Református Pedagógiai Intézet tantervek, tankönyvek és oktatási segédanyagok kiadásával és véleményezésével segíti a hittanoktatás tartalmi munkáját.

(2) A hittanoktatás tartalmi fejlesztését segítő szaktanácsadók alkalmazásával országos szaktanácsadói hálózatot működtet.

(3) Gondozza az Országos református szakértői névjegyzék részeként a hittanoktatás tantárgyi szakértőinek listáját.

(4) Szakmailag segíti az egyházkerületi katechetikai tanácsosok (igazgatók) és az egyházmegyei katechetikai előadók munkáját.

(5) Továbbképzési programokat és egyéb országos rendezvényeket szervez.

(6) Katechetikai munkatársa tanácskozási joggal titkárként részt vesz a Zsinat Katechetikai Szakbizottságának munkájában.

14. §

(1) Az egyházkerület hittanoktatással kapcsolatos feladatait az egyházkerületi katechetikai tanácsos (igazgató) látja el. A katechetikai tanácsos (igazgató) az egyházkerület főállású alkalmazottja, aki tevékenységét az egyházkerület iskolaügyi szervezetének keretein belül látja el.

(2) Az egyházkerületi katechetikai tanácsos (igazgató) feladatai:

a) Az egyházkerület hittanoktatásának koordinálása, ügyintézése, adminisztrációja.

b) Közvetíti az egyházkerület határozatait és intézkedéseit az egyházmegyei katechetikai előadók, valamint az egyházkerület hittanoktatói és vallásánárai számára.

c) Szakmai és általános felügyeletet gyakorol az egyházkerület hittanoktatói és vallásánárai felett. Észrevételei alapján intézkedésre az egyházmegye és – az intézkedés elmulasztása esetén pedig – az egyházkerület elnöksége jogosult.

d) Szakmailag segíti az egyházkerület hittanoktatói és vallásánárai, valamint az egyházmegyei katechetikai előadók munkáját. Szakmai továbbképzéseket szervez a Református Pedagógiai Intézet bevonásával.

e) Beiskolázási tervet készít a hittanoktatók és vallásánárok képzése érdekében.

f) Állandó kapcsolatot tart a Zsinati Iskolaügyi Osztállyal, a Református Pedagógiai Intézettel és az egyházmegyei katechetikai előadókkal.

(3) Az egyházkerületi katechetikai tanácsos (igazgató) a Zsinat Katechetikai Szakbizottságának tanácskozási jogú tagja.

15. §

- (1) Az egyházmegye hittanoktatással kapcsolatos feladatait az egyházmegyei katechetikai előadó látja el.
- (2) Az egyházmegyei katechetikai előadó feladatai:
 - a) Az egyházmegye hittanoktatásának koordinálása, ügyintézése, adminisztrációja.
 - b) Az egyházmegye területén működő hittanoktatók és vallásstanárok szakmai támogatása.
 - c) A Zsinati Iskolaügyi Osztály, a Református Pedagógiai Intézet és az egyházkerületi katechetikai tanácsos igazgató munkájának támogatása az adatnyilvántartás, a szakmai továbbképzések szervezése, a beiskolázási terv elkészítése területén.

V. A hittanoktatás finanszírozási kérdései

16. §

- (1) A hittanoktatók díjazását munkaszerződésük tartalmazza.
- (2) A hittanoktatók alkalmazásánál a tanítási év (szeptember 1–augusztus 31.) veendő figyelembe.
- (3) A teljes munkaidőben foglalkoztatott hittanoktatók illetményét a Kjt. szabályozása szerint kell megállapítani.

Vegyes és záró rendelkezések

17. §

- (1) E törvény a (2) bekezdésben foglaltak kivételével 20... szeptember 1-jén lép hatályba.
- (2) A hittanoktatás szervezéséről szóló 7. § (2) bekezdésének rendelkezéseit az önkormányzati, alapítványi, egyházi és magániskolák vonatkozásában először 2005. szeptember 1-jétől kell alkalmazni.

Megállapította a Magyarországi Református Egyház-n megnyílt XII. Zsinatának ülészsaka.

Mellékletek

- I. A *Református hittanoktatási kerettanterv* kiadásáról szóló szabályrendelet
- II. A *Református hittanoktatási kerettanterv*
- III. A református hittankönyvek jegyzéke
- IV. A református hittan érettségi vizsga részletes követelményrendszere
- V. Létszámjelentő adatlap a református hittanoktatás szervezéséhez
- VI. Hiányzási, haladási, osztályozó napló hit- és erkölcsstan tantárgyból
- VII. Bizonyítvány hit- és erkölcsstan tantárgyból

Szerényi Gábor - Szegény kabát

Az ORTE debreceni Humán Műhelye önálló rovatot kap szeptembertől a Magyar Református Nevelésben

Az Országos Református Tanár egyesület alapszabályának 17. és 18. pontja lehetőséget nyújt arra, hogy azonos érdeklődésű és lakóhelyű tagjai helyi szervezeteket vagy szakosztályokat hozzanak létre. Ennek jegyében alakult meg ez év januárjában az egyesület debreceni Humán Műhelye. Tekintettel arra, hogy a Műhely alapítói között két választmányi tag is van Tóth Ildikó egyesületi titkár és Dr. Győri János tiszántúli alelnök személyében, a helyi szervezet úgy döntött, hogy önálló vezetőséget nem választ, hanem őket kéri föl, hogy a helyi szervezet munkájáról a Választmányt tájékoztassák és ott érdekeiket képviseljék.

A debreceni Humán Műhely háromhetente tartja üléseit a Református Gimnázium tanári könyvtárában, amelyeken elsősorban szakmai és gyakorlati pedagógiai kérdések kerülnek megvitatásra. A Műhely célja a debreceni humán (elsősorban magyar és történelem) szakos tanárok munkájának összehangolása; a középiskolai tudós tanár eszményének újrafogalmazása; protestáns közéleti és pedagógiai (elsősorban módszertani) kérdések megvitatása és e tárgykörökben cikkek írása, később esetleg önálló kiadványok megjelenítése; hazai és külföldi sajtófigyelés. A Humán Műhely napirenden kívánja tartani a két világháború közötti időszakban a Debreceni Kol-

legium keretében működő református egyetemi internátus, az ún. Tanárképző Intézet újrászervezésének kérdését.

Az ORTE debreceni Humán Műhelye ez év szeptemberétől önálló rovatot jelentkezik a Magyar Református Nevelésben, amely könyvismertetéseivel, rövid pedagógiai írásaival, vitaindító cikkeivel elsősorban a humán szakos magyar református tanártársadalmat kívánja megszólítani és megszólaltatni.

Debrecen, 2002. május 22.

Tóth Ildikó, az ORTE titkára
Dr. Győri János, az ORTE alelnöke

E számunk szerzői:

Dr Csátriné Tóth Évaigazgató, Szügyi Dániel Református Általános Iskola, Dévaványa
Czagány Gáborpresbiter, Szegedi Egyetemi Gyülekezet
Csoma Esztervallás tanár szakos hallgató, Szeged
Ködöböcz József nyugalmazott főiskolai tanár, Sárospatak
Nagy Attila PhD szociológus, olvasáskutató, OSZK
Papp Kornél osztályvezető, Zsinati Iroda
Papp Vilmos lelkipásztor, Budapest-Kőbányai Református Egyházközség
Pavletitsné Egressy Mária mb. igazgató, RPI
Dr Pótor Imre lelkipásztor, Vásárosnamény

E számunkban A NÁDOR GALÉRIA – Budapesti őszi fesztivál 1998, országos minirajz kiállításon résztvevő művekből válogattunk

„Mindennek megszabott ideje van. Megvan az ideje a születésnek és megvan az ideje a meghalásnak.

Fölkel a nap és lemegy a nap, siet vissza arra a helyre, abonnan majd újra felkel.”

Prédikátorok könyve 3,1-2

Dr. Harsányi István református prédikátorok és tanárok leszármazottja, a Sárospataki Református Főiskola tanára, majd a Magyar Népi Művelődési Intézet igazgatója, az MTA Pszichológiai Intézetének tudományos munkatársa, osztályvezetője, a magyar tehetségvédelem és a népfőiskolai mozgalom lankadatlan harcosa, a Sárospataki Öregdiákok Baráti Körének megalapítója és örökös tiszteletbeli elnöke, a Pataki Diákok Szövetségének tiszteletbeli tagja, közíró, a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje és az Apáczai Csere János díj, valamint számos más kitüntetés birtokosa életének 95. évében, nagy lelki erővel és méltósággal viselt szenvedés után 2002. május 10-én virradóra elhunyt.

Tisztelt Egybegyűltek!

Kedves Emlékezők!

Nehéz megszólalni, ha méltatni kell egy olyan embert, mint Dr. Harsányi Istvánt, sokunk Pista bácsiját. Nekem különösen nehéz, hiszen, ha úgy tetszik beszélgetés közben szakadt meg a „fonal”. Néhány hete csupán, hogy Pista bácsi utoljára keresett, s kérte, menjek el hozzá, beszélgetni szeretne. A meghívást elfogadtam ugyan, de egy későbbi időpontra halasztottam, mert tanulmányaim, vizsgára való készülődésem közepette éppen nem volt időm. Így a látogatásom örökre elmaradt. S most én is úgy érzem magam, mint a „Mondják meg Zsófikának...” című regény kis hősnője – bizonyára sokan olvasták a jelenlévők közül. Örökre talány marad, mit akart mondani, vagy mesélni Pista bácsi.

Engedjék meg, hogy további szavaimat Neki mondjam. Neki, aki valahol a csillagok útján jár már, neki, akiről úgy hiszem, most is figyel ránk.

Kedves Pista Bácsi!

Te voltál az erősebb, mint mindig. Te sohasem adtad fel. Se Patakon, se Budapesten, se a Don-kanyarban... Ha elhatároztál valamit, azt keresztülvitted. Hívtál, én időt kértem, s látod, a Te akaratod teljesült. Ha megkésve is, de itt vagyok.

Talán több is már, mint 35 éve, hogy először találkoztunk. Akkor a Bodrog Néptánc-együttesben táncoltam. Te egy előadáson láttál meg. Rögtön keresni kezdted, ki a szólista lány. Megörültél, mikor kiderült, ki vagyok, hiszen szüleimet régen ismerted már. Attól kezdve a szemed sarkából minden lépésemet követted, figyelted. Talán Neked is részed volt abban, hogy egy időben én is pszichológus szerettem volna lenni, ám végül is ez csak egy „kirándulás” volt, s én jártam a számomra kijelölt utat. Ezen is találkoztunk. Hiszen tanító, tehát pedagógus lettem. Rengeteg apró trükköt tanultam Tőled. Nem direkt. Úgy talán soha nem tanítottál. De a meséiddel, élményeiddel mindig! S én szívcsként szívтам be szavaidat.

Egyszer felháborodva mesélted el, hogy az egyik iskolában, ahol éppen jártál, síró kisfiú állt az ablaknál, s egyetlen pedagógus sem akadt, aki megkérdezte volna, miért sír! Te pillanatok alatt letörölted a könnyeit. Csak a fogason lévő sapkáját nem érte el.

Nem tudom korábban előfordult-e, de azóta biztosan nem, hogy úgy mentem el síró gyerek, vagy felnőtt mellett, hogy meg ne próbáltam volna segíteni.

Sokat bízattál. Sokat segítettél. Néha csak azzal, hogy meghallgattál. Nemcsak engem, mindenkit, aki hozzád fordult.

Ifjú pedagógus koromban be akartál vonni a tehetséggondozó munkába. Akkor elhárítottam a hívó szót, de úgy tűnik, a régen elvetett mag lassan kihajt, s talán egyszer ez is beérik. Most a Te munkásságodat kutatom, s ezen keresztül foglalkozom a tehetséggondozással is.

Véredben volt a pedagógia. Génjeidben hoztad őseidtől, amit tovább fejlesztettél a modern tudományos eredményekkel „Én pszicho-pedagógus vagyok” – mondtad mindig. A legújabb pszichológiai kutatásokat a mindennapos tanításban alkalmaztad. Azt, amit Genfben a bölcs Claparede-től vagy az akkor forradalmian új gondolkodású Piaget-től tanultál. S ezzel „pedagógiai-forradalmat” csináltál itt, Patakon, a 30-as években.

Lelkedben mindig tanár maradtál, de a síneket a váltós átállította, s így 1945 után a Te vonatod is másfelé robogott. Ott is sikeres állomások mutatják, merre jártál... Beszélni kellene még a verses estékről, a Püski-házi könyvbemutatókról, de az idő oly rövid...

Most végleg hazaértél. A hosszú út után megpihensz. De kezed, lelked nyomai mindörökre itt maradnak a Földön, mindig újabb és újabb generációk tanítására, formálására. Isten Veled! Találkozunk!

Pavletitsné Egressy Mária

(A beszéd a temetés utáni megemlékezésen a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában hangzott el.)

Sinkó István - Belső víz

MEGRENDELÉS

A **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap
 _____ példányban megrendeljük. (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft)

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

 cégszerű aláírás

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai
 Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél és*

Pavletitsné Egressy Mária

Felelős szerkesztők:

Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:

Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net

suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

Nyomdai munkák: Alfaprint

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2001/2002. tanév
 számain a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc
 alkalommal Stichting Hulp Oost-
 Europa és az Oktatási

Minisztérium támogatásával.

Észrevételeiket szeretettel várjuk!

